

Analyse af lærlinge i skoleoplæring på uddannelser under Metalindustriens Uddannelsesudvalg, Industriens Uddannelser

MOOS-BJERRE A/S den 14. september 2022

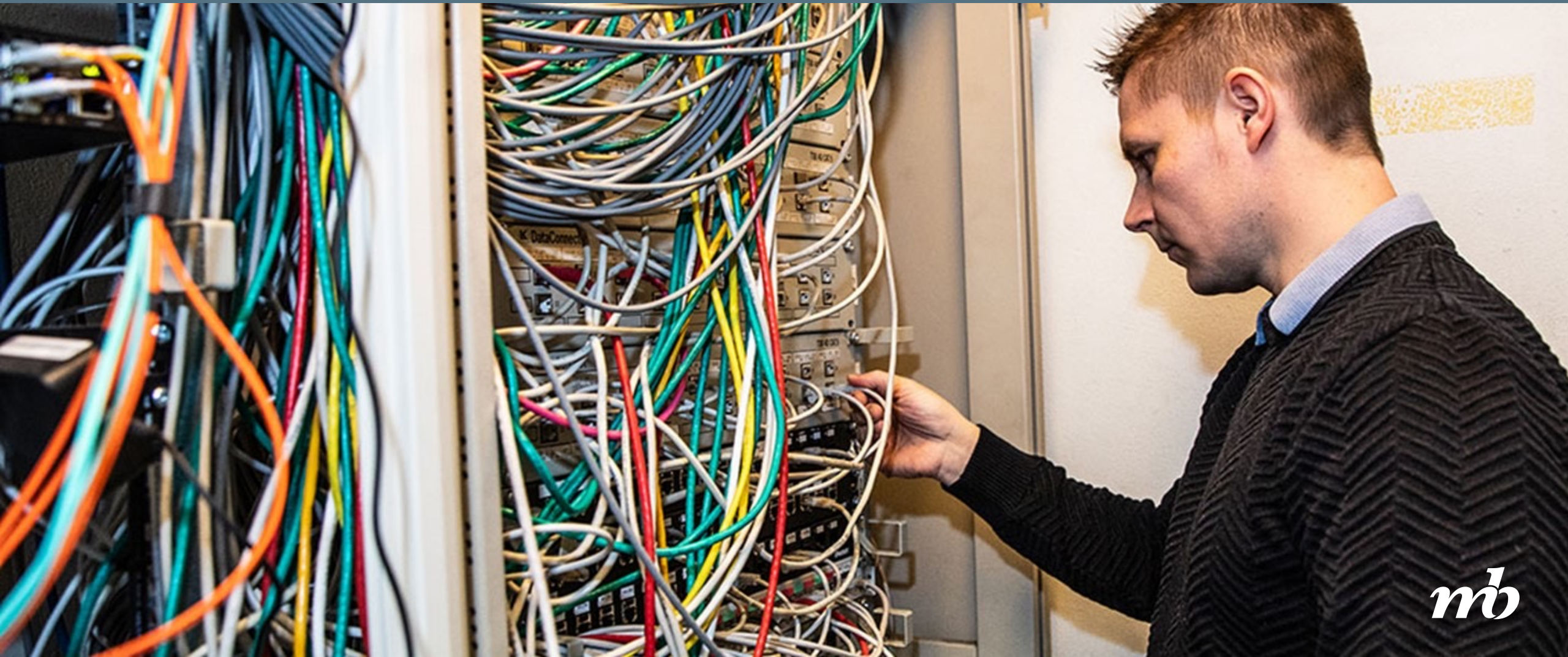
Indhold

- 1** [Om undersøgelsen](#)
- 2** [Hovedkonklusioner og anbefalinger](#)
- 3** [Udviklingen i antallet og andelen af lærlinge i skoleoplæring på MI's uddannelser](#)
- 4** [Lærepladser i Danmark og geografiske forskelle](#)
- 5** [Karakteristik af lærlinge i skoleoplæring](#)
- 6** [Ledigheds- og beskæftigelsesgrad for lærlinge i skoleoplæring](#)
- 7** [Skoleoplæringens og virksomhedsoplæringens betydning for frafald](#)
- 8** [Lærlingenes oplevede udbytte af skoleoplæring](#)
- 9** [Jagten på en læreplads](#)
- 10** [Forbedringstiltag](#)

KAPITEL 1

Om undersøgelsen

Indledning

Kort om undersøgelsen

Nærværende undersøgelse er udarbejdet af Moos-Bjerre A/S på opdrag fra Metalindustriens Uddannelsesudvalg (MI).

Undersøgelsen består af en omfattende registerbaseret kvantitativ analyse baseret på data fra Danmarks Statistik (DST) og Styrelsen for IT og Læring (STIL). Heri indgår skoleoplæringsmønstre, fordelinger på alder, køn, herkomst m.m. således, at MI kan få et 360 graders syn på de lærlinge, der er i skoleoplæring på deres uddannelser. Herudover er der foretaget kvalitative interviews med lærlinge i skoleoplæring.

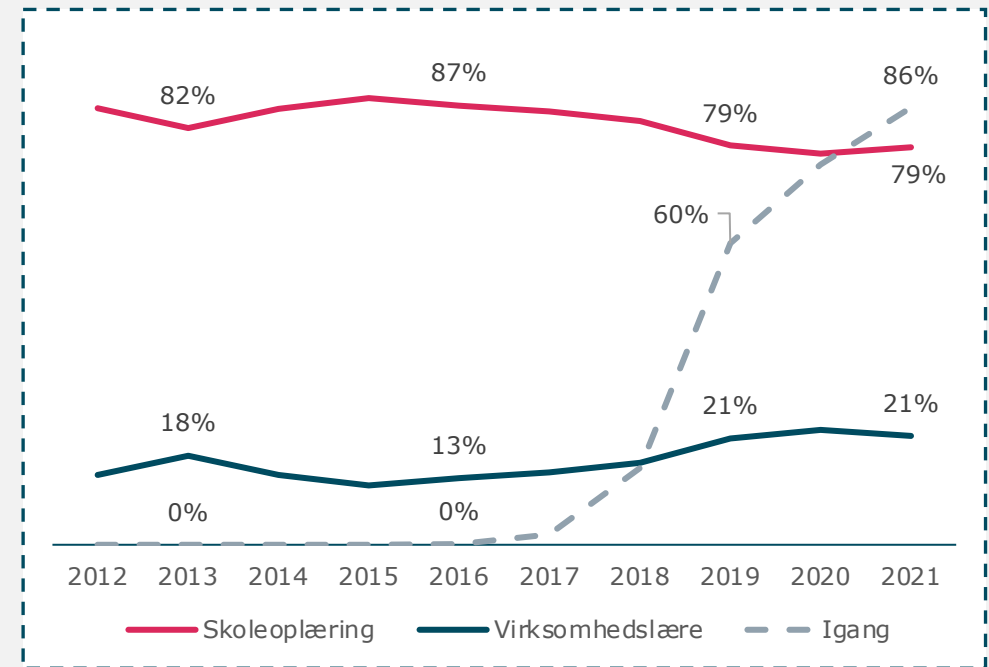
På baggrund af undersøgelsen kan MI mere kvalificeret arbejde videre med at understøtte kvalitetsudvikling og matchning i skoleoplæringen.

Hvornår kategoriseres man som en lærling i skoleoplæring?

Lærlingen bliver kategoriseret som en lærling i skoleoplæring, ligeså snart lærlingen er registreret i skoleoplæring – uanset om, om lærlingen har været i skoleoplæring blot en enkelt dag eller hele sit hovedforløb. De følgende figurer i indeværende rapport illustrerer derfor hhv. lærlinge, som har været helt/delvist i skoleoplæring, og lærlinge som udelukkende er/har været i virksomhedsoplæring.

Den stiplede linje i rapportens figurer:

Den stiplede linje i figurerne i rapportens kapitel 3, indikerer, at der i årene fra 2017 til 2021 er lærlinge, som fortsat er i gang med deres hovedforløb. Mængden af lærlinge i skoleoplæring fra årgang 2017 til 2021 er derfor potentielt set underestimeret, eftersom lærlinge, som på nuværende tidspunkt er i virksomhedsoplæring, kan risikere at få ophævet sin uddannelsesaftale i virksomheden og efterfølgende overgå til skoleoplæring.

Læsevejledning

Nærværende rapport er struktureret således, at der først introduceres kort til undersøgelsens samt dets datagrundlag (**kapitel 1**). Herefter følger et samlende kapitel for undersøgelsens hovedkonklusioner (**kapitel 2**).

Efterfølgende er rapporten struktureret omkring resultater fra den registerbaserede analyse samt de kvalitative interviews med hhv. lærlinge i skoleoplæring samt medarbejdere og ledere af skoleoplæringscentre.

I kapitel 3 stilles skarpt på udviklingen i antallet/andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring på tværs af de MI-uddannelser, som udbyder skoleoplæring, samt på hver enkelt af dem.

Kapitel 4 omhandler placering af lærepladser i Danmark og ser nærmere på betydningen af lærlingens bopæl ift. udelukkende at komme i virksomhedsoplæring. Kapitlet fokuserer på de 5 største af MI's uddannelser.

Kapitel 5 er en karakteristisk af lærlinge i skoleoplæring set i forhold til køn, alder, grundskolebaggrund og andre socioøkonomiske faktorer.

Kapitel 6 fokuserer på ledigheds- og beskæftigelsesgrad blandt skoleoplæringslærlinge, som hhv. har gennemført sin uddannelse eller er frafaldet på uddannelsens hovedforløb.

Kapitel 7 omhandler frafaldstendenser blandt lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring.

Kapitel 8 fokuserer på lærlingenes udbytte af skoleoplæringen, herunder deres syn på instruktører, arbejdsopgaver og arbejdsmiljø i skoleoplæringen. Kapitlet præsenterer desuden de udfordringer i skoleoplæringen, som skoleoplæringsmedarbejdere- og chefer peger på.

Kapitel 9 omhandler lærlingenes søgen efter en læreplads. Kapitlet stiller bl.a. skarpt på lærlingenes syn på EMMA-kriterier, skolens hjælp i lærepladssøgningen samt på, hvad lærlingene lægger vægt på ved en læreplads.

Kapitel 10 præsenterer de forbedringstiltag, som lærlinge og skoleoplæringsmedarbejdere- og chefer har fremhævet i de kvalitative interviews.

Undersøgelsens datagrundlag

Mixed-methods tilgang sikrer solide undersøgelsesresultater

Undersøgelsens resultater hviler på et solidt datagrundlag, indsamlet og bearbejdet gennem en mixed-methods tilgang. Med undersøgelsens registerbaserede analyse afdækkes bl.a., hvorvidt lærlinge helt/delvis i skoleoplæring adskiller sig fra lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring på karakteristika som køn, alder, grundskolebaggrund samt andre socioøkonomiske indikatorer. Hertil er den omfangsrige registerbaserede analyse af lærlinge i skoleoplæring suppleret af 10 interviews med lærlinge, som på nuværende tidspunkt eller tidligere har været i skoleoplæring på en MI-uddannelse. Interviewene giver en dybdegående forståelse af lærlingenes oplevede udbytte af skoleoplæring, herunder deres oplevelse af instruktører, arbejdsopgaver og arbejdsmiljøet i skoleoplæring. Foruden interviews med lærlinge hviler undersøgelsens resultater på interviews med medarbejdere og ledere fra skoleoplæringscentre samt uddannelsesledere, som giver indsigt i deres erfaringer med lærlinge i skoleoplæring.

Registerbaseret analyse af lærlinge i skoleoplæring og virksomhedsoplæring

- Den registerbaserede analyse bygger på data fra Danmarks Statistik og STIL's uddannelsesdatabase.
- Kapitel 3 beskriver udviklingen i andelen af lærlinge i skoleoplæring på tværs af MI-uddannelser, hvor fokus er på lærlinge optaget på hovedforløbet i årene fra 2012 til 2021. Når der i kapitel 3 stilles skarpt på specifikke uddannelser fokuseres på lærlinge optaget på den pågældende uddannelses hovedforløb i perioden fra 2016 til 2021.
- I kapitel 4 er fokus på lærlinge optaget på hovedforløbet i perioden fra 2016 til 2021, mens kapitel 5 karakteriserer lærlinge i skoleoplæring, som påbegyndte deres hovedforløb i år 2016.
- I kapitel 6 om ledigheds- og beskæftigelsesgrad, er fokus på lærlinge i skoleoplæring, som påbegyndte deres hovedforløb i perioden fra 2012 til 2019.

Kvalitative interviews med lærlinge i skoleoplæring samt medarbejdere og ledere af skoleoplæringscentre

- 10 kvalitative personlige semistrukturerede interviews af 30-50 minutters varighed gennemført telefonisk med lærlinge, som på nuværende tidspunkt eller tidligere har været i skoleoplæring. Alle interviewpersoner blev forholdsvis til de samme temaer i mere eller mindre grad afhængig af relevansen for dem. Fælles for de interviewede lærlinge er, at de har været i skoleoplæring minimum 1 år.
- 10 kvalitative personlige semistrukturerede interviews af 30-50 minutters varighed gennemført telefonisk med medarbejdere og ledere af skoleoplæringscentre samt uddannelsesledere. Alle interviewpersoner blev forholdsvis til de samme temaer i mere eller mindre grad afhængig af relevansen for dem.

KAPITEL 2

Hovedkonklusioner og anbefalinger

Hovedkonklusioner

Flertallet har på tværs af MI-uddannelserne været helt eller delvist i skoleoplæring under deres uddannelse

Når man på tværs af MI-uddannelserne sammenligner andelen af lærlinge, som helt eller delvist har været i skoleoplæring med lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, så er der på størstedelen af uddannelserne flest lærlinge, som helt eller delvist har været i skoleoplæring på deres uddannelse. Dette mønster gør sig også gældende, når man ser på fordelingen over tid.

Lærlinge med bopæl i udkantskommuner er oftere udelukkende i virksomhedsoplæring relativt til lærlinge med bopæl i landets fem største kommuner

På Automatik- og procesuddannelsen, Industriteknikeruddannelsen, personvogsmekanikeruddannelsen og smedeuddannelsen er tendensen, at lærlinge med bopæl i udkastkommuner i højere grad udelukkende er i virksomhedsoplæring relativt til lærlinge med bopæl i de fem største kommuner eller resten af landet. På automatik- og procesuddannelsen er det 29 pct. af lærlinge med bopæl i udkantskommuner, som udelukkende er i virksomhedsoplæring, mens det blandt lærlinge med bopæl i de fem største kommuner er 12 pct. Det skal bemærkes, at på Data- og kommunikationsuddannelsen er der ikke nogen forskel i andelen af lærlinge, som udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring på tværs af, hvor i landet de bor.

Lærlinge i skoleoplæring adskiller sig ikke fra lærlinge, som udelukkende er i virksomhedsoplæring set i forhold til køn

Blandt lærlinge som har været helt/delvis i skoleoplæring er 95 pct. af lærlingene mænd, mens de resterende 5 pct. er kvinder. Blandt lærlinge som udelukkende har været i virksomhedsoplæring er 96 pct. af lærlingene mænd og 4 pct. er kvinder.

Andelen af lærlinge i alderen 25 år + er 7 procentpoint større i virksomhedsoplæring end i skoleoplæring

Andelen af lærlinge i alderen 20-24 år er 8 procentpoint større blandt lærlinge helt eller delvis i skoleoplæring end blandt lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring. Andelen af lærlinge i alderen 25+ er 7 procentpoint større blandt lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring end blandt elever helt eller delvis i skoleoplæring. At andelen af lærlinge i alderen 25+ er større i virksomhedsoplæring end i skoleoplæring hænger tilsyneladende sammen med, at virksomhederne særligt efterspørger ældre lærlinge, som er mere modne og mødestabile.

Andelen af lærlinge med en almen 10. klasses baggrund er 7 procentpoint større i skoleoplæring end i virksomhedsoplæring

Blandt lærlinge helt/delvis i skoleoplæring har 54 pct. af lærlingene en almen 9. klasses baggrund, mens 46 pct. har en almen 10. klasses baggrund. Til sammenligning har 61 pct. af lærlingene, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, en almen 9. klasses baggrund, mens 39 pct. har en almen 10. klasses baggrund. Sammenlignes der på tværs af skoleoplæring og virksomhedsoplæring ses det, at andelen af lærlinge med en almen 10. klasses baggrund er 7 procentpoint højere i skoleoplæring relativt til i virksomhedsoplæring.

På størstedelen af MI's store uddannelser er frafaldet større blandt lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring relativt til lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring

På størstedelen af de fem største MI-uddannelser er frafaldsprocenten større blandt lærlinge optaget i skoleoplæring relativt til lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring. Denne tendens gør sig gældende på hhv. Automatik- og procesuddannelsen, Data- og kommunikations-uddannelsen, Industritekniker samt Smedeuddannelsen.

Hovedkonklusioner

Lærlinge i skoleoplæring beskrives som ikke fagligt stærke og frafaldstruede

Blandt de interviewede ledere og instruktører på skoleoplæringscentre peger størstedelen på, at der er en stor risiko for, at lærlinge i skoleoplæring frafalder deres uddannelse. De fortæller, at lærlingene ofte er karakteriseret ved, at de har psykiske problemer, mangler sociale kompetencer og ikke finder god støtte i familie og venner. Ydermere peger nogle af interviewpersonerne på, at lærlinge i skoleoplæring ikke er fagligt stærke.

Psykiske problemer og manglende sociale kompetencer er årsager til, at lærlinge har svært ved at finde en læreplads

Blandt de interviewede lærlinge i skoleoplæring påpeger flere, at det er svært at finde sig en læreplads. En lærling beskriver f.eks., hvordan psykiske problemer er en hæmsko for vedkommendes overskud til at søge en læreplads. Andre lærlinge vurderer ikke, at de har de rette sociale og kommunikative kompetencer, som de anser for at være nødvendige i den første kontakt med virksomheden og i et efterfølgende lærlingeforløb.

Lærlinge er positivt stemte overfor skoleoplæring af flere årsager

Størstedelen af de interviewede lærlinge giver udtryk for, at de er positivt stemte overfor at være i skoleoplæring af flere årsager. Lærlingene henviser bl.a. til, at der ikke er skarpe deadlines i skoleoplæring, hvorfor der er bedre tid til fordybelse. Derudover peger lærlinge på, at de i skoleoplæring kan øve sig i forskellige discipliner fra deres fag, hvorfor lærlingene føler, at de klædes bedre fagligt på i skoleoplæring relativt til virksomhedsoplæring. Ydermere peger flere lærlinge på, at der er større valgfrihed i skoleoplæring relativt til i en virksomhed, hvor det oftere er givet på forhånd, hvad man skal arbejde med.

Lærlingene fremhæver lærernes faglige, sociale og pædagogiske kompetencer

Langt flertallet af de interviewede lærlinge i skoleoplæring fremhæver, at deres lærere/instruktører er fagligt kompetente, hvilket kommer til udtryk ved, at lærerne/instruktørerne altid kan hjælpe lærlingen videre med sit projekt. Samtidig peger lærlinge på, at lærerne har stærke pædagogiske kompetencer og derfor gerne forklarer opgaverne flere gange og på forskellige måder. Sidst men ikke mindst fortæller lærlingene, at flere af lærerne skaber en god stemning i skoleoplæringen og gerne fortæller sjove historier.

Enkelte lærlinge savner praksisnære opgaver i skoleoplæring

Et mindretal af de interviewede lærlinge beskriver opgaverne i skoleoplæring som kedelige og ikke særlig praksisnære. I de kvalitative interviews giver medarbejdere og ledere af skoleoplæringscentre udtryk for, at det på nogen uddannelser er nemmere at finde praksisnære opgaver end på andre uddannelser. Flere nævner, at opgaverne i skoleoplæringen på personvognsmekaniker er meget praksisnære, mens det er sværere at finde virkelighedsnære opgaver på andre uddannelser såsom Data- og kommunikation. For at gøre opgaverne mere praksisnære foreslår lærlinge, at skoleoplæringscenteret i større omfang samarbejder med virksomheder og derigennem finder projekter, som lærlingene kan arbejde med i skoleoplæringen.

Det kan være svært at tilpasse antallet af instruktører til lærlinge-ratioen

En mindre andel af lærlingene giver udtryk for, at der ikke er instruktører/lærere nok i skoleoplæringen, hvilket hæmmer lærlingenes udvikling af faglige kompetencer. Ledere og instruktører i skoleoplæring oplever dog, at det er svært at tilpasse antallet af instruktører i skoleoplæring til antallet af lærlinge, eftersom antallet af lærlinge i skoleoplæring hurtigt kan stige eller falde alt efter, om lærlinge får en læreplads eller mister sin læreplads i en virksomhed.

Hovedkonklusioner

Lærlinge i skoleoplæring presses af EMMA-kriterierne

I de kvalitative interviews giver lærlinge i skoleoplæring udtryk for, at de presses af EMMA-kriterierne og særligt kriteriet om at være geografisk mobile. Personlige udfordringer eller etableret familieliv er blandt de hyppigste årsager til, at lærlinge ikke har lyst til eller mulighed for at flytte langt væk for at få en læreplads. Lærlinge fremhæver desuden, at de vil stoppe på uddannelsen, hvis de bliver tvunget til at takke ja til en læreplads i den anden ende af landet. I forlængelse heraf peger de interviewede ledere og instruktører i skoleopføringscentre på, at de håndhæver mobilitetskravene i et menneskeligt perspektiv, hvor der udvises forståelse for den enkeltes situation. Dette gøres med øje for, at lærlingene risikerer at falde fra uddannelsen, hvis de presses til at tage en læreplads, der ligger langt væk fra deres hjem.

Flere lærlinge fortæller, at skolen og lærerne er en god hjælp i søgen efter en læreplads

Flere af de interviewede lærlinge i skoleoplæring fortæller, at skolen eller skoleopføringscenteret har været en god støtte i søgen efter en læreplads. De fortæller, at de har fået inspiration til ansøgning og CV. Samtidig taler lærlingene meget varmt om skolearrangementer, hvor relevante virksomheder deltager. Lærlingene beskriver, at de får dybere indsigt i, hvad det vil sige at være lærlinge i forskellige virksomheder.

Lærlingene lægger vægt på et godt arbejdsmiljø, kort afstand, løn og fleksibilitet, når de søger en læreplads

Størstedelen af de interviewede lærlinge i skoleoplæring vurderer, at det er væsentligt med et godt arbejdsmiljø på lærepladsen, hvor der er en god tone og et stærkt samarbejde kollegerne i mellem. Samtidig peger lærlingene på, at afstanden til lærepladsen er afgørende, hvor alle lærlinge ønsker en læreplads tæt på egen bopæl. Derudover peger lærlingene på, at løn ikke er det væsentligste kriterium for en god læreplads, men at de forventer en løn, der stemmer overens med arbejdsmængden. Lærlingene fortæller ligeledes, at fleksible arbejdstider er en positiv egenskab.

Foruden et godt arbejdsmiljø, kort afstand, løn og fleksibilitet lægger nogen lærlinge vægt på, at virksomheden har en grøn profil, mens andre lærlinge vægter ordentligt værktøj højt.

Anbefalinger

Handlingsorienterede anbefalinger

- 1** **Kommunikationen mellem uddannelsessted og virksomhed kan forbedres**

Instruktører og ledere af skole-oplæringscentrene peger på, at mestrene i virksomhederne ikke har dybdegående kendskab til oplæringsmålene, som lærlinge skal opfylde. De peger i den forbindelse på, at kommunikationen mellem uddannelsessted, skoleoplæringscenter og virksomhederne bør forbedres, således at virksomhederne for fremtiden er helt klar over deres ansvar, når de ansætter lærlinge.
- 2** **Virksomheder kan blive bedre til at forklare lærlinge, hvorfor de løser en opgave og ikke blot hvordan**

Lærlinge, som nu er i skoleoplæring, men som tidligere har været lærling i en virksomhed påpeger, at man i skoleoplæring har muligheden for at forstå, hvorfor man bearbejder et materiale, som man gør. Lærlinge fortæller i den forbindelse, at deres tid i virksomhedsoplæring var præget af, at mester fortalte, hvordan de skulle løse en opgave, men at de ikke fik dybere indsigt i, hvorfor opgaven løses bedst på den pågældende måde. Lærlingene efterspørger hermed, at virksomhederne afsætter mere tid til at fortælle, hvorfor de skal gøre, som de gør.
- 3** **Virksomhedernes hjemmesider skal være opdateret og med mere fyldestgørende beskrivelser**

Lærlingene i skoleoplæring fortæller, at når de søger efter en læreplads, tilgår de ofte "lærepladsen.dk", som linker videre til de konkrete virksomheder, der søger lærlinge. Lærlingene fortæller dog, at når de tilgår virksomhedernes egne hjemmesider, er det sjældent, at disse er opdateret. Lærlingene efterspørger, at virksomhedernes hjemmesider bliver opdateret, og at der er mere dybdegående beskrivelser af, hvad virksomhedens forretning går ud på, samt hvilke forventninger de har til en kommende lærling.
- 4** **Bedre oplysning til virksomhederne om, hvad det betyder for dem økonomisk at ansætte lærlinge**

De interviewede lærlinge i skoleoplæring fortæller, at de til lærlinge-samtaler har oplevet, at virksomhederne har været usikre på, hvad det betyder for dem økonomisk at ansætte lærlinge. Lærlingene efterspørger, at der på "lærepladsen.dk" eller skolernes hjemmeside fremgår en dybdegående beskrivelse til virksomhederne af, hvad de får ud af at hyre lærlinge.
- 5** **Skolerne skal fortsætte med at facilitere arrangementer så som "virksomhedernes dag"**

Flere lærlinge taler meget varmt om, at skolen afholder arrangementer, hvor lærlingene kan møde repræsentanter for virksomheder, som søger lærlinge. Flere af de mere introverte lærlinge fortæller, at de synes, det er mere trygt at tage kontakt til virksomhedsrepræsentanten ved et sådant arrangement fremfor at kontakte virksomheden telefonisk på egen hånd. Samtidig kan arrangementerne være en anledning til, at virksomhedsrepræsentanterne præsenteres for oplæringsmålene og får dybere indsigt i eget ansvar, når de ansætter lærlinge.

KAPITEL 3

Udviklingen i antallet og andelen af lærlinge i skoleoplæring på MI's uddannelser

Antallet af lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring på MI's uddannelser

Antallet af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring er nogenlunde stabilt

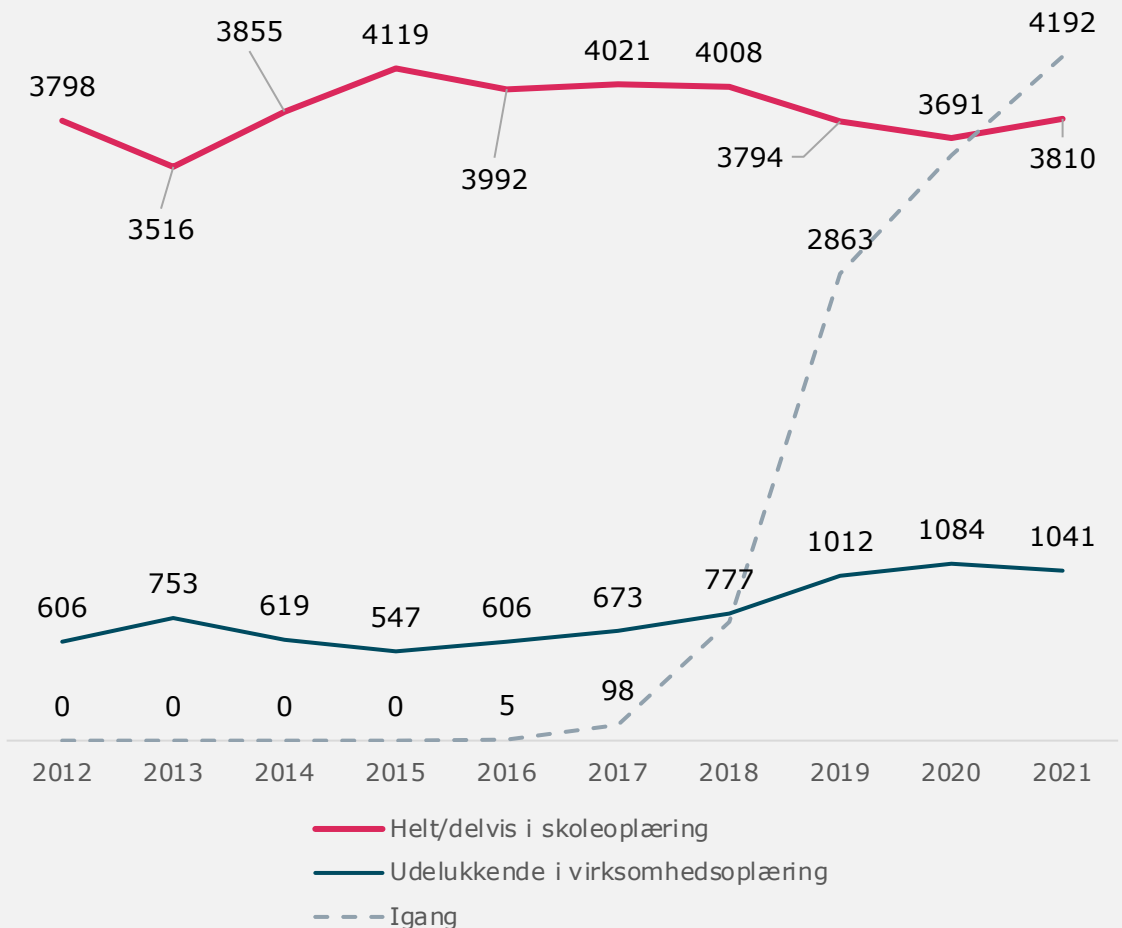
Figur 3.1 viser udviklingen i antallet af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring afbilledet for HF årgangene fra 2012 til 2021. Derudover viser figuren udviklingen i antallet af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring samtidig med, at antallet af lærlinge, som endnu ikke har afsluttet deres hovedforløb er illustreret ved den stiplede linje i figuren.

Den stiplede linje indikerer, at der i årene fra 2017 til 2021 er lærlinge, som fortsat er i gang med deres hovedforløb. Antallet af lærlinge i skoleoplæring fra årgang 2017 til 2021 er derfor potentielt set underestimeret, eftersom lærlinge, som på nuværende tidspunkt er i virksomhedsoplæring, kan risikere at miste deres læreplads i virksomheden og efterfølgende ende i skoleoplæring.

Figuren viser, at antallet af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring overordnet set er nogenlunde stabilt på tværs af årene fra 2012 til 2021. Antallet af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, svinger fra mellem 3516 lærlinge i 2013 til 4119 i 2015.

Ser man nærmere på årene efter reformen (dvs. efter 2015), viser figuren, at der i 2016 var 3992 lærlinge helt eller delvist i skoleoplæring, mens 606 lærlinge udelukkende var i virksomhedsoplæring. I 2021 var der 3810 lærlinge helt eller delvist i skoleoplæring, mens 1041 udelukkende er i virksomhedsoplæring.

Figur 3.1 Udviklingen af lærlinge i skoleoplæring afbilledet i absolutte tal. Grafen afbilder HF årgangene fra 2012 til 2021. Konkret vises hvor mange lærlinge fra den givne årgang, der har været i skoleoplæring. Herudover vises lærlingens status ift. om lærlingen stadig er i gang.

Udvikling af andelen af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring

På tværs af årene fra 2012 til 2021 har størstedelen af lærlingene været helt eller delvist i skoleoplæring

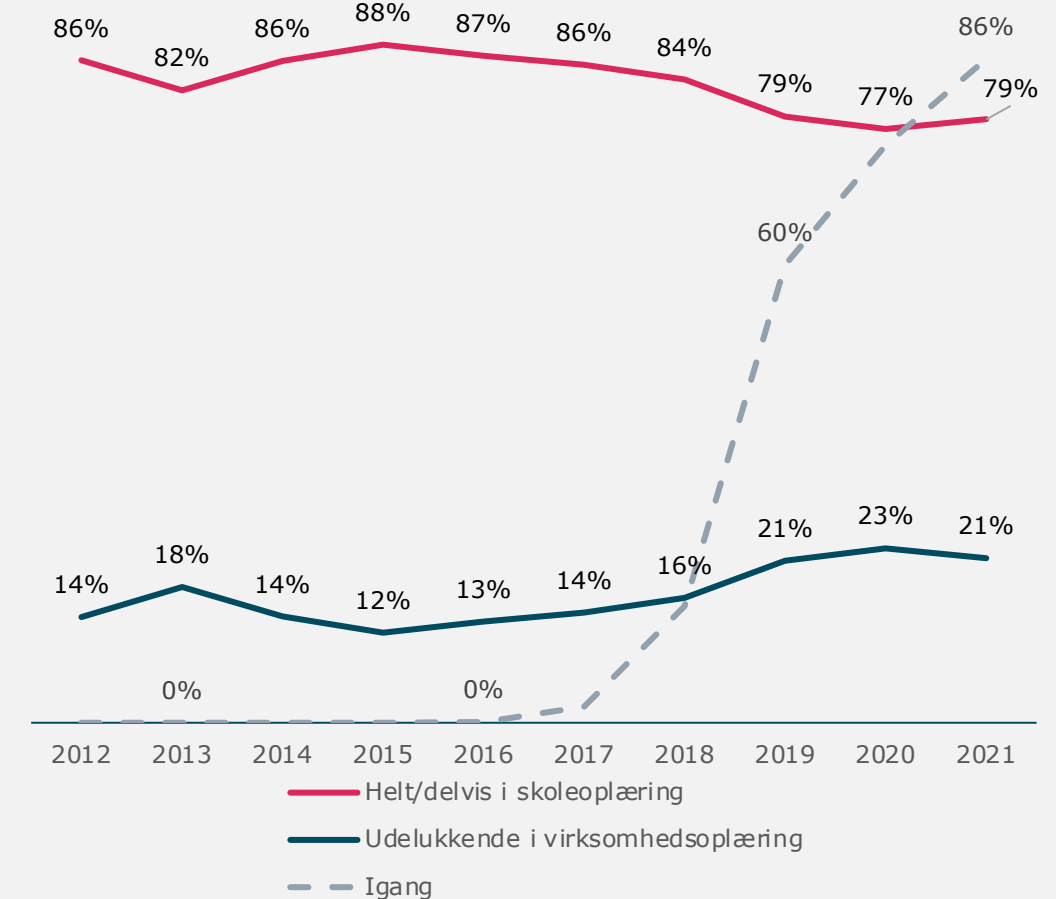
Figur 3.2 viser udviklingen i andele af lærlinge i skoleoplæring og virksomhedsoplæring som procentdele af HF årgange fra 2012 til 2021. Figuren viser desuden, hvor stor en procentandel af den pågældende HF-årgang, som fortsat er i gang med uddannelsen.

Den stiplede linje indikerer, at der er lærlinge fra årgang 2017 til 2021, som fortsat er i gang med deres hovedforløb. Procentandelen af lærlinge i skoleoplæring fra 2017 og 2021 er derfor potentielt set underestimeret, eftersom lærlinge, som på nuværende tidspunkt er i virksomhedsoplæring, kan risikere at miste deres læreplads i virksomheden og efterfølgende blive optaget i skoleoplæring.

Figuren viser, at på tværs af årgangene er det mellem 79 pct. og 87 pct. af lærlingene, som har været helt eller delvist i skoleoplæring. Til sammenligning er det mellem 13 pct. og 21 pct. af lærlingene, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring.

Ser man nærmere på årene efter reformen (dvs. efter 2015), viser figuren, at det i 2016 var 87 pct. af lærlingene, som var helt eller delvist i skoleoplæring, mens de resterende 13 pct. af lærlingene udelukkende var i virksomhedsoplæring. I 2021 var det 79 pct. af lærlingene, som var helt eller delvist i skoleoplæring, mens 21 pct. af lærlingene udelukkende var i virksomhedsoplæring.

Figur 3.2 Udviklingen i andele af lærlinge i skoleoplæring og virksomhedsoplæring som procentdele af HF årgangene fra 2012 til 2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

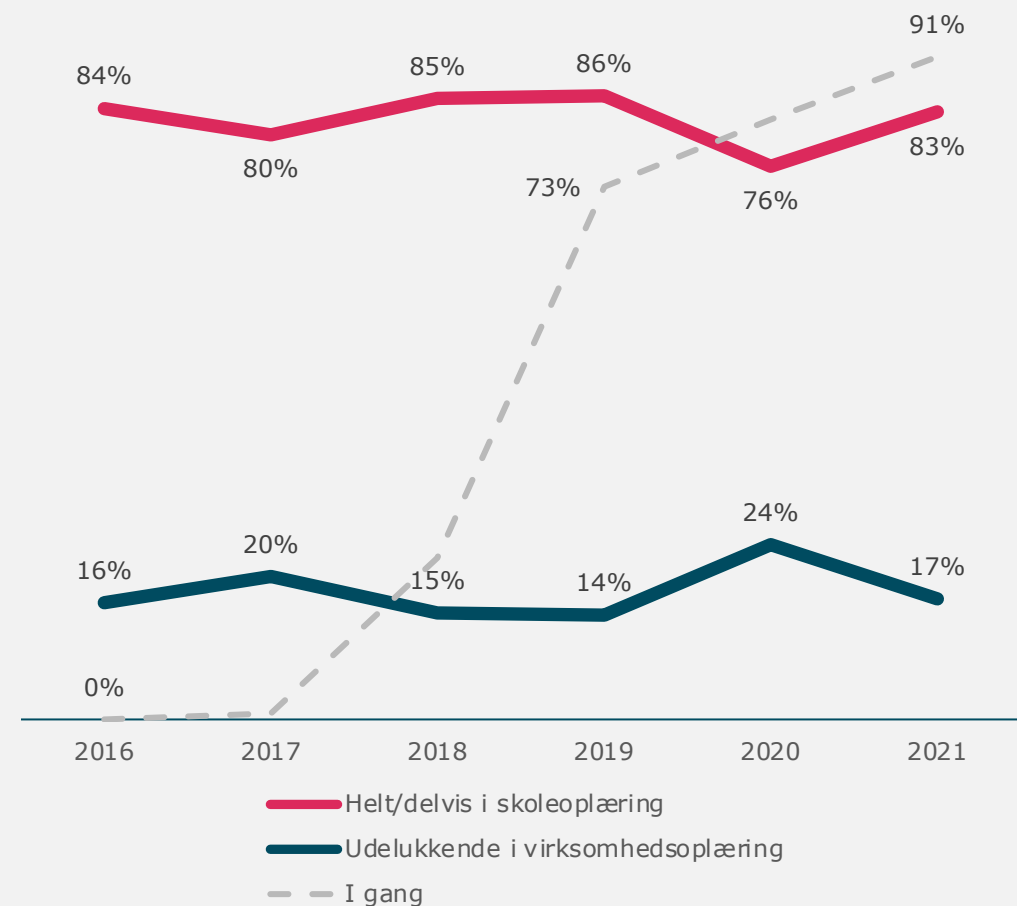
17 pct. af lærlinge fra årgang 2021 har udelukkende været i virksomhedsoplæring på Automatik- og procesuddannelsen

Figuren 3.4 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb har været i skoleoplæring. Den stiplede linje viser, hvor mange lærlinge der på nedslagstidspunktet stadig er i gang med deres uddannelse.

Den generelle tendens for de to andele er relativt stabilt, hvor andelen af lærlinge, som har været i skoleoplæring ligger mellem 76 og 86 pct. og andelen af lærlinge som udelukkende har været i virksomhedsoplæring ligger mellem 14 og 24 pct. i perioden 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring. I 2019 er forskellen i procentandelen størst, hvor 72 pct.—point flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.4 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæringen og virksomhedsoplæring, på **Automatik og procesuddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

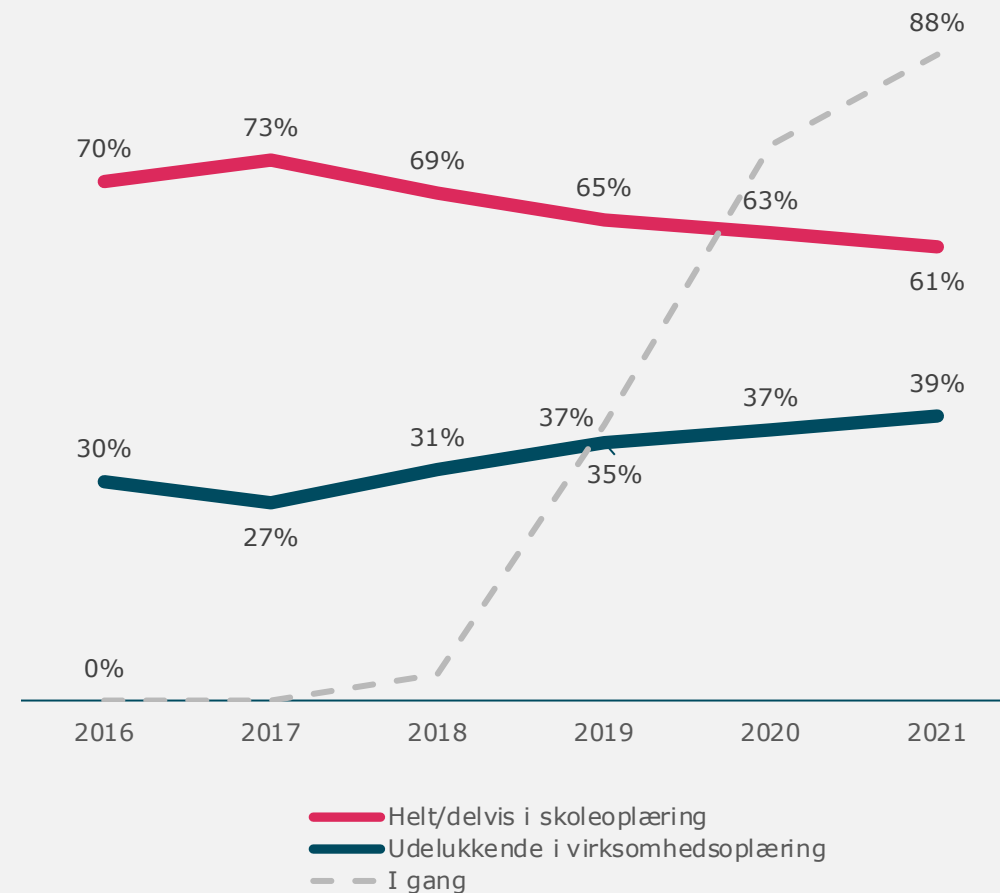
61 pct. af lærlingene fra årgang 2021 har været optaget i skoleoplæring på Cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen

Figuren 3.5 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse. Eksempelvis er det 88 pct. af HF årgang 2021, som fortsat er i gang med deres hovedforløb.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge som har været optaget i skoleoplæring, ligger mellem 61 pct. og 73 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 27 pct. og 39 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring. I 2017 er forskellen i procentandelen størst, hvor 46 pct.—point flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.5 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæringen og virksomhedsoplæring, på **Cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

På tværs af årgangene er det langt størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring på Data- og kommunikationsuddannelsen.

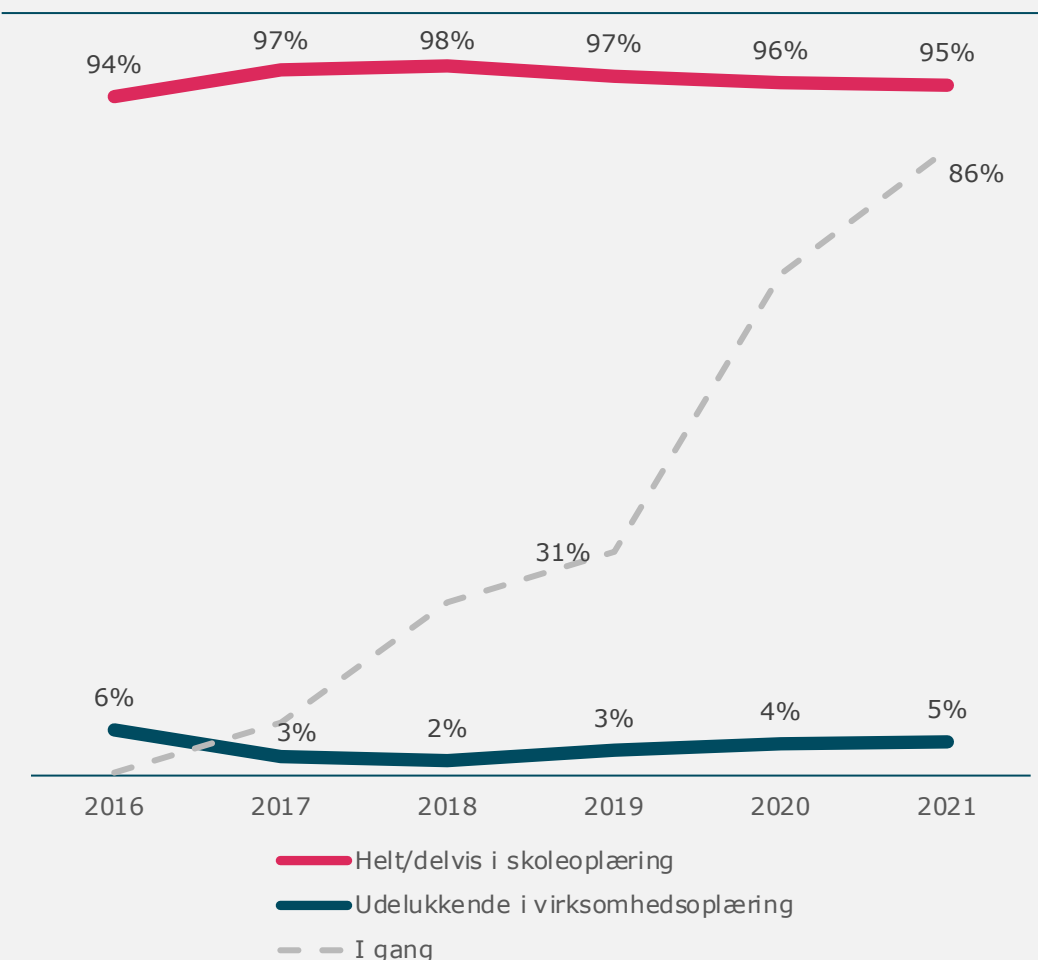
Figuren 3.6 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som har været optaget i skoleoplæring på Data- og kommunikationsuddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Den generelle tendens for de to andele er relativt stabilt, hvor andelen af lærlinge, som har været i skoleoplæring ligger mellem 94 pct. og 98 pct.. Mens andelen af lærlinge som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 2 og 6 pct. i perioden 2016 til 2021. Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring Data- og kommunikationsuddannelsen. I 2018 er forskellen i procentandelen størst, hvor 96 pct.—point flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Oplæringscentermedarbejdere og -ledere fortæller i de kvalitative interviews, at de oplever, at antallet af lærlinge i skoleoplæring er stort på data- og kommunikationsuddannelsen, fordi branchen ikke er indstillet på at tage lærlinge. De peger bl.a. på en oplevelse af, at virksomhederne på området ikke ønsker at bruge ressourcer på at lære lærlingene op, men glædeligt ansætter dem, når de har færdiggjort uddannelsen. Desuden mangler de indsigt i fordelene ved at tage lærlinge ind i virksomheden.

"Data er klart den største uddannelse, der har vi 300 i skolepraktik, og samlet set på de andre uddannelser har vi måske 300 elever. Mange virksomheder tager ikke lærlinge fra data, de mangler indsigten i, hvad vores elever egentlig kan."

Figur 3.6 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæringen og virksomhedsoplæring, på Data- og kommunikationsuddannelsen for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

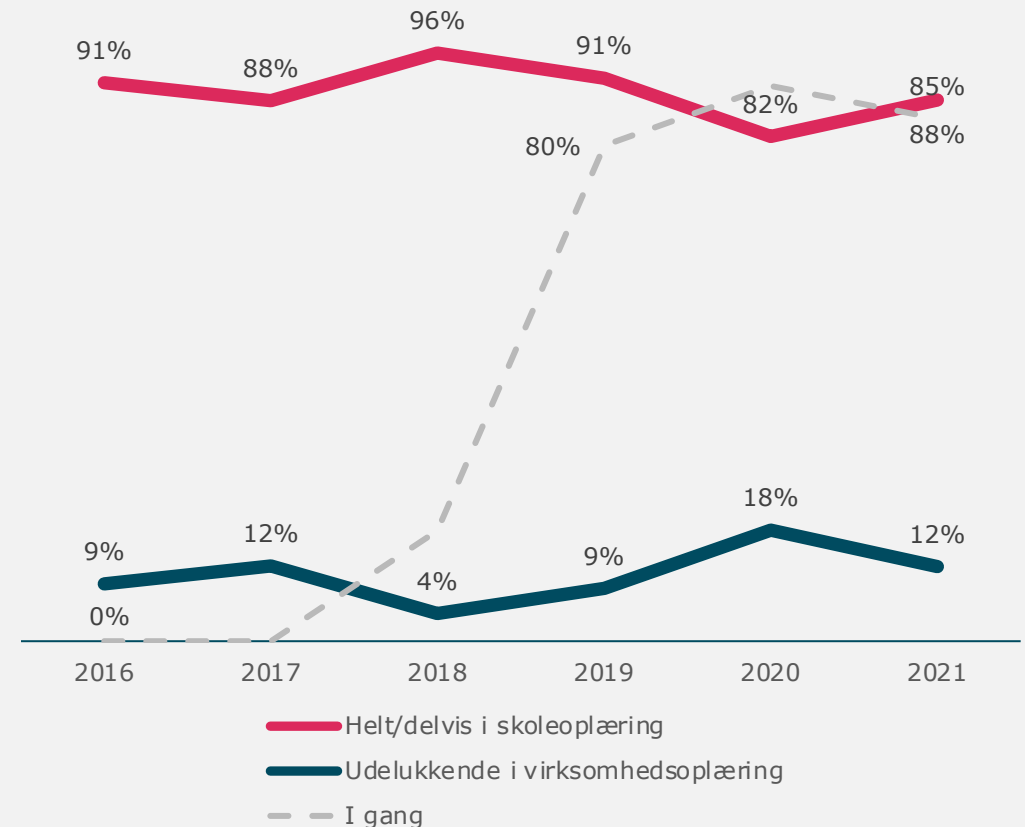
88 pct. af lærlingene fra årgang 2021 har været optaget i skoleoplæring på Elektronik- og svagstrømsuddannelsen

Figuren 3.7 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Elektronik- og svagstrømsuddannelsen. Den stiplede linje viser hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger mellem 82 pct. og 96 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 18 pct. og 4 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene, er det størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring. I 2018 er forskellen i procentandelen størst, hvor 92 pct.—point flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.7 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæringen og virksomhedsoplæring, på **Elektronik- og svagstrømsuddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

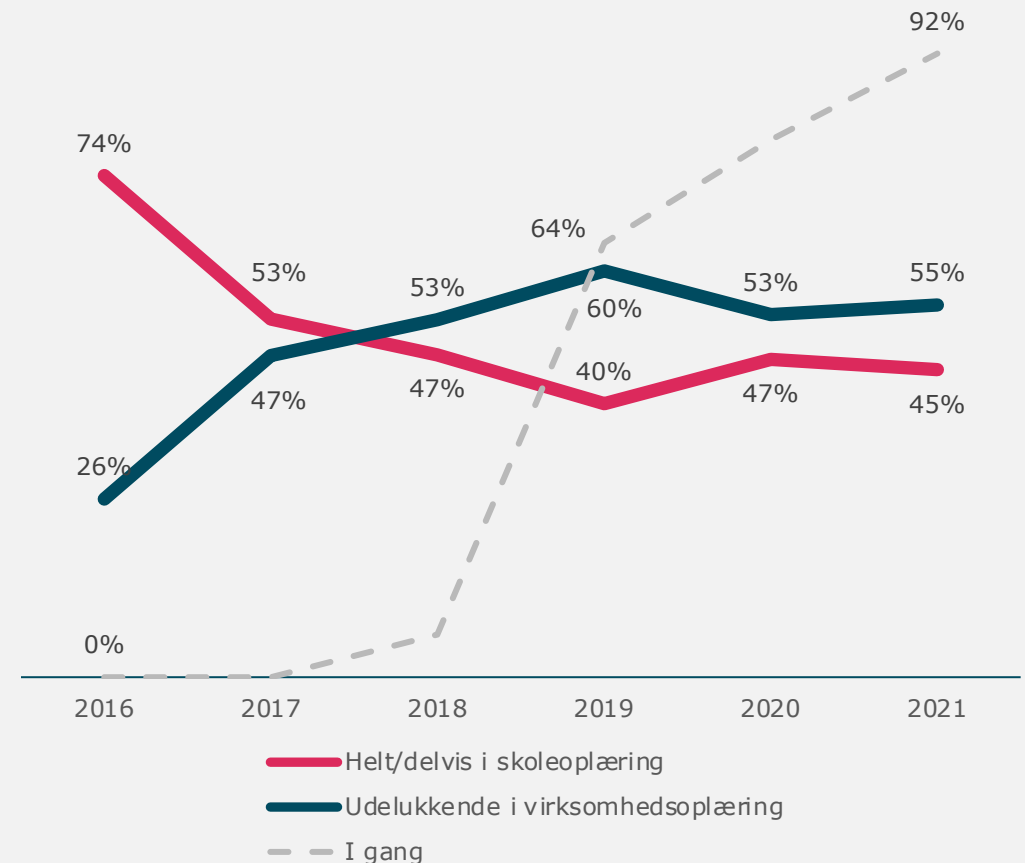
Flertallet af lærlingene fra årgang 2018 til årgang 2021 har udelukkende været i virksomhedsoplæring på Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen.

Figur 3.8 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 40 pct. og 74 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 26 pct. og 60 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at for årgangene 2016 og 2017 er procentandelen af lærlinge i skoleoplæring større end procentandelen af lærlinge i virksomhedsoplæring. Fra årgang 2018 til årgang 2021 forekommer den omvendte tendens, hvor en større andel af lærlingene var i virksomhedsoplæring fremfor i skoleoplæring. Det skal dog her bemærkes, at for årgang 2018 til 2021 er andelen af lærlinge i skoleoplæring potentielt set underestimeret, eftersom der er lærlinge, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Figur 3.8 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæringen og virksomhedsoplæring, på **Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

Flertallet af lærlingene på tværs af årgangene har været optaget i skoleoplæring på Industriteknikeruddannelsen

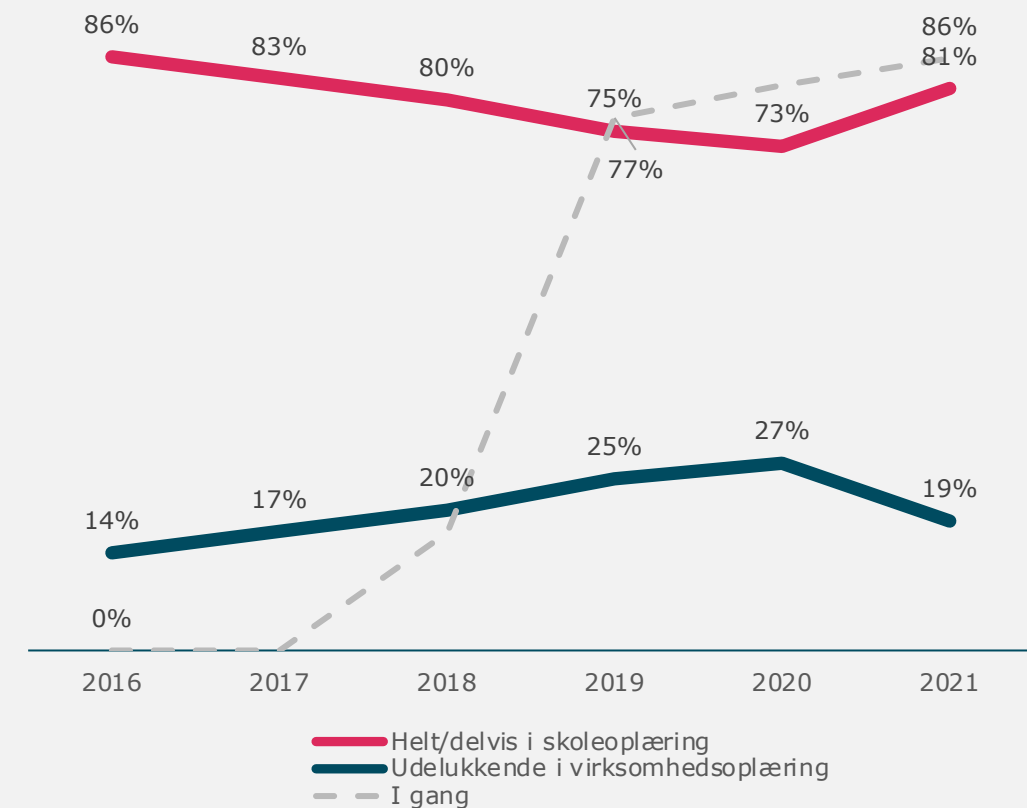
Figur 3.10 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Industriteknikeruddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Den overordnede tendens fra 2016 til 2020 er, at andelen af lærlinge i skoleoplæring er faldet, mens andelen af lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring er steget. I 2021 sker der dog en stigning i andelen af lærlinge i skoleoplæring, mens andelen af lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring tilsvarende falder.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 73 pct. og 86 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 14 pct. og 27 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring. I 2016 er forskellen i procentandelen størst, hvor 72 procentpoint flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.10 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring, på **Industriteknikeruddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

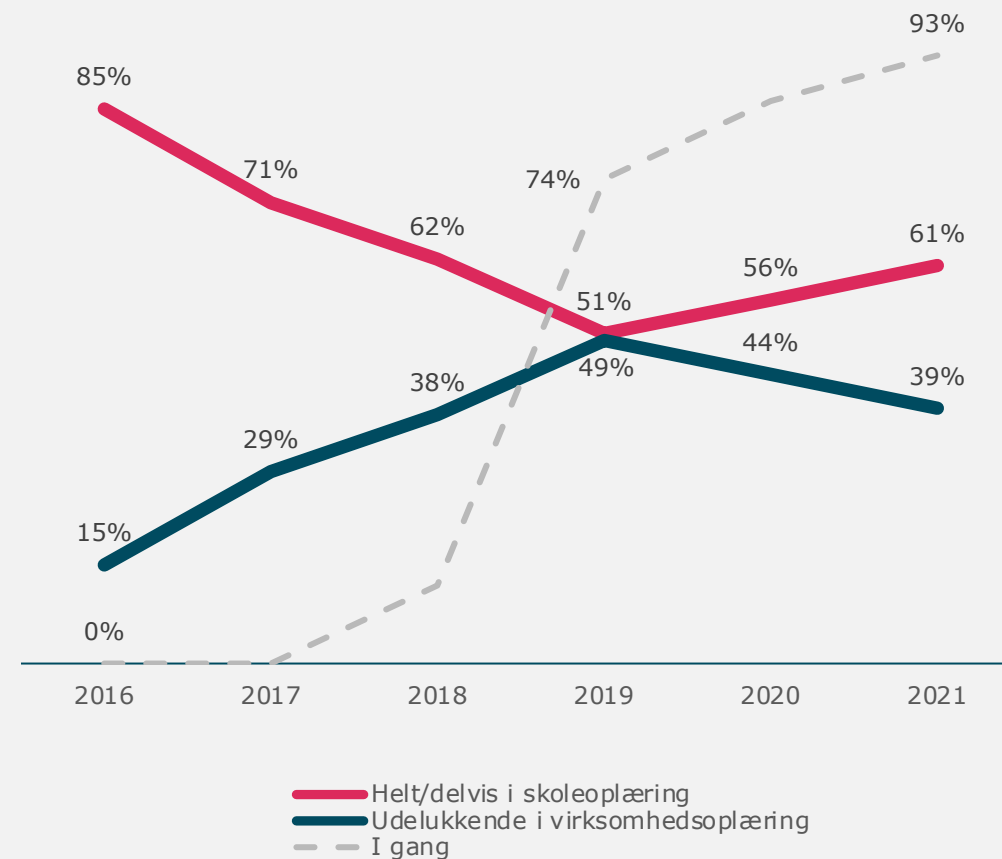
61 pct. af lærlingene fra årgang 2021 har været optaget i skoleoplæring på Karrosseriteknikeruddannelsen

Figur 3.11 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring og andelen af lærlinge, som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Karrosseriteknikeruddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 51 pct. og 85 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 15 pct. og 49 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring. I 2016 er forskellen i procentandelen størst, hvor 70 procentpoint flere lærlinge var i skoleoplæring relativt til i virksomhedsoplæring. I 2019 er forskellen i procentandelen mindst, hvor blot 2 pct—point flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.11 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring, på **Karrosseriteknikeruddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

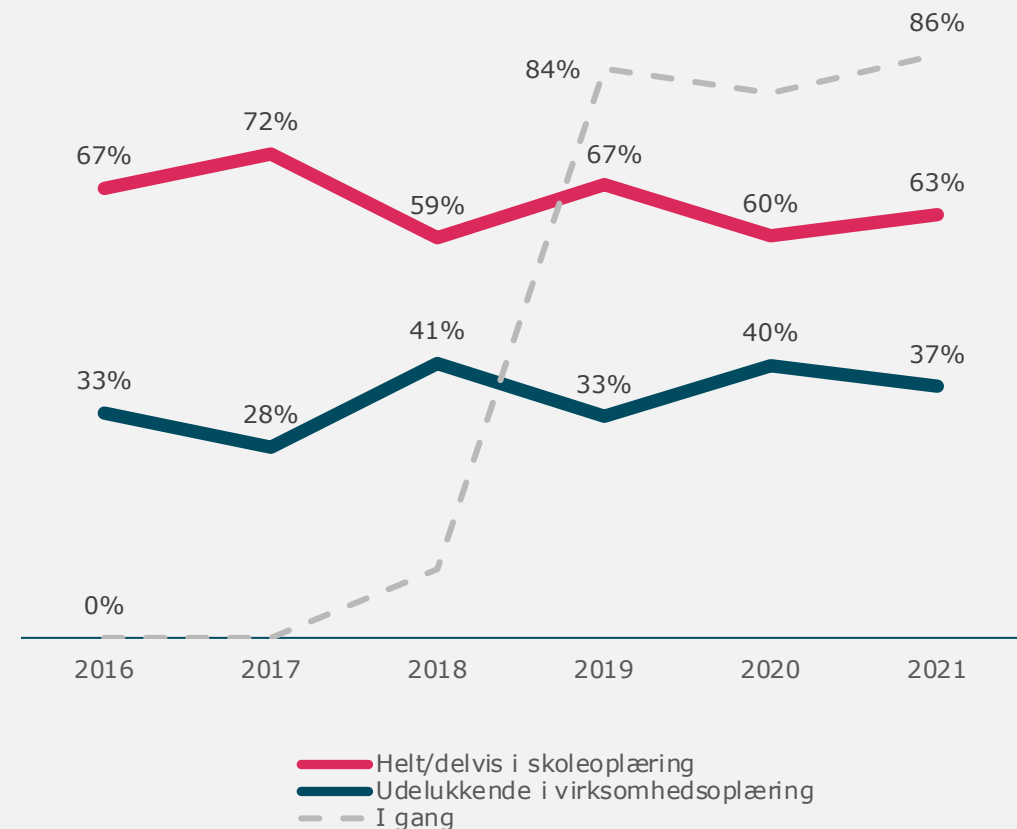
63 pct. af lærlingene fra årgang 2021 har været optaget i skoleoplæring på Køleteknikeruddannelsen

Figur 3.12 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Køleteknikeruddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 59 pct. og 72 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 28 pct. og 41 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring. I 2017 er forskellen i procentandelen størst, hvor 44 procentpoint flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.12 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæringen og virksomhedsoplæring, på **Køleteknikeruddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

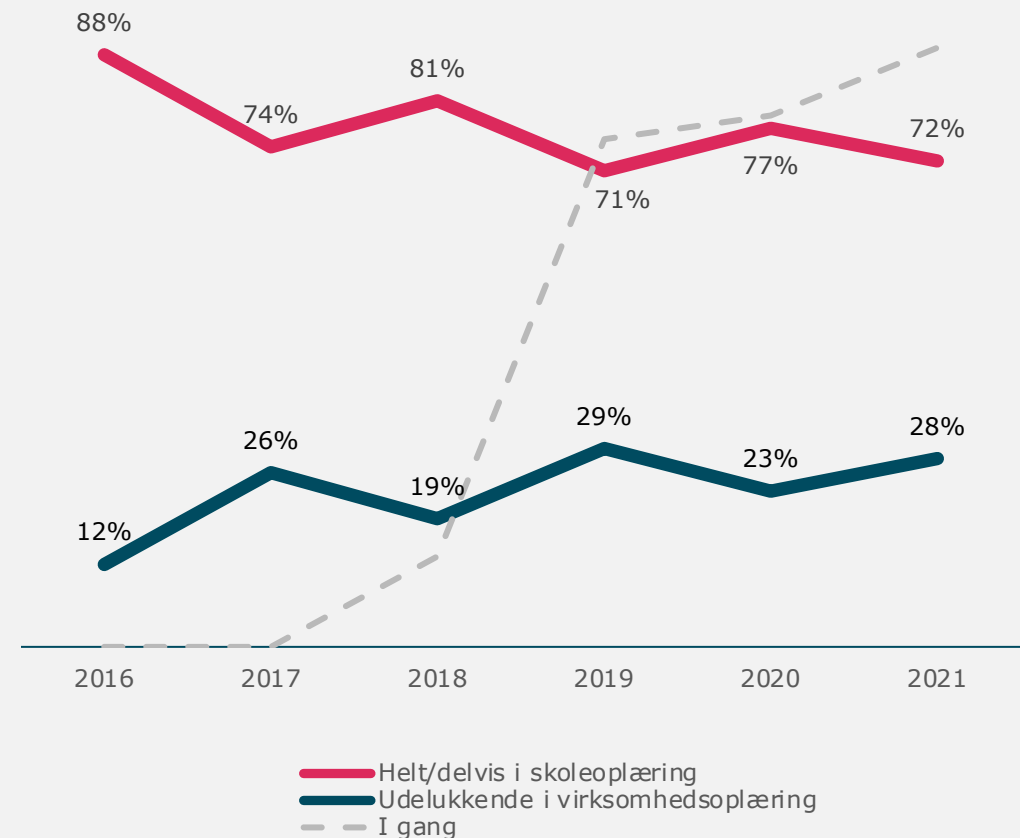
28 pct. af lærlinge fra årgang 2021 har udelukkende været i virksomhedsoplæring på Lastvogsmekanikeruddannelsen

Figur 3.13 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Lastvogsmekanikeruddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 71 pct. og 88 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 12 pct. og 29 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene på uddannelsens HF, som har været optaget i skoleoplæring. I 2016 er forskellen i procentandelen størst, hvor 76 procentpoint flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.13 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring, på Lastvogsmekanikeruddannelsen for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

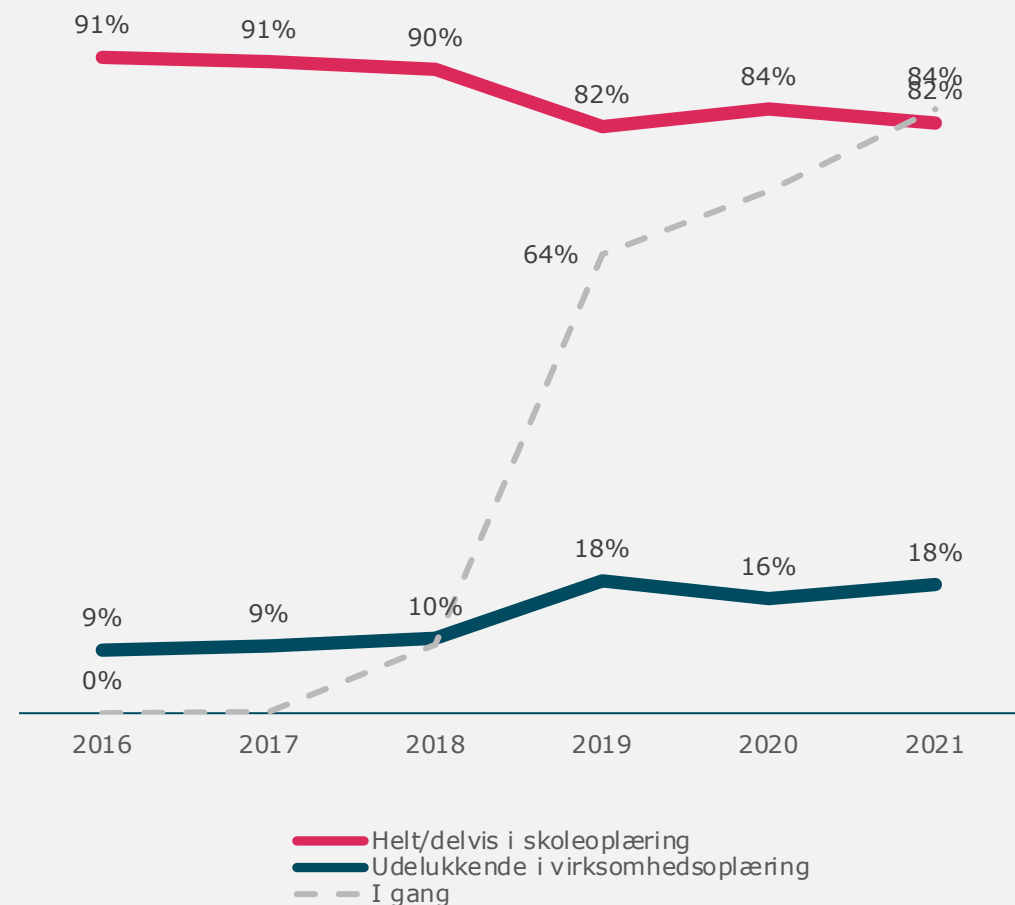
Flertallet af lærlingene fra årgang 2016 til årgang 2021 har været optaget i skoleoplæring på Personvognsmekanikeruddannelsen

Figur 3.14 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Personvognsmekanikeruddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 82 pct. og 91 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 9 pct. og 18 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene på uddannelsens HF, som har været optaget i skoleoplæring. I 2016 er forskellen i procentandelen størst, hvor 82 procentpoint flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.14 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæringen og virksomhedsoplæring, på **Personvognsmekanikeruddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

Flertallet af lærlingene fra årgang 2020 har udelukkende været i virksomhedsoplæring på Skibsmontøruddannelsen

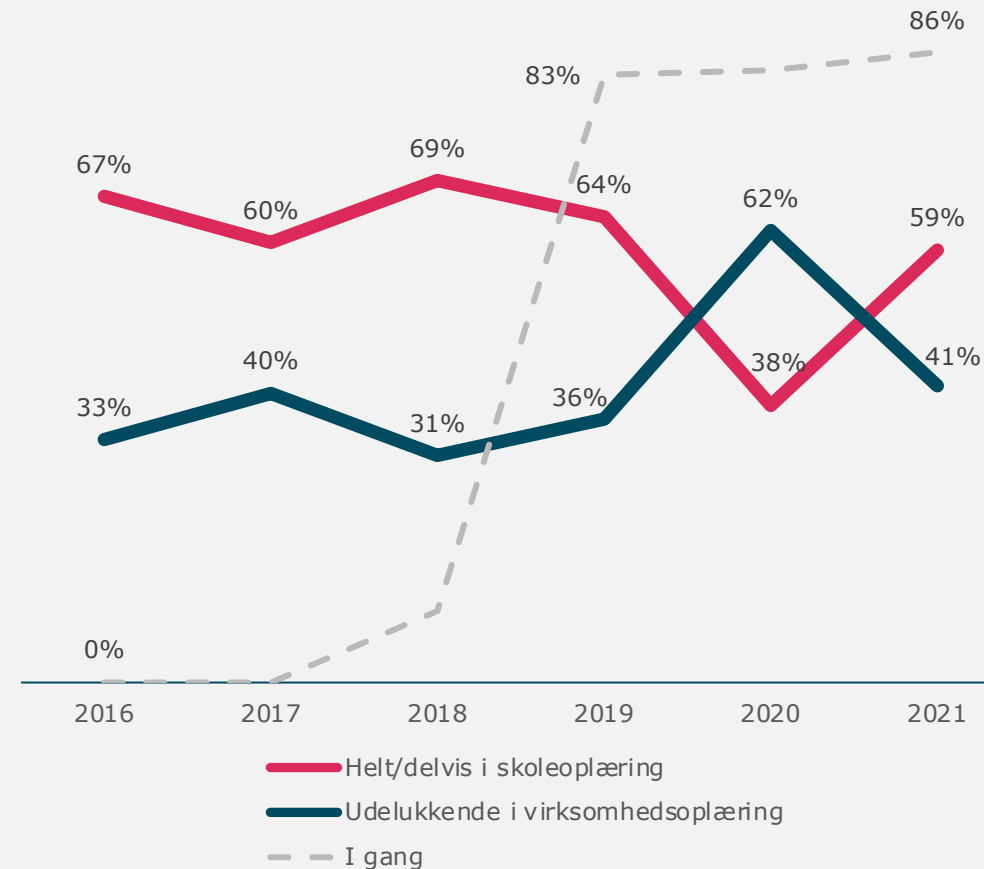
Figur 3.15 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Skibsmontøruddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 38 pct. og 69 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 31 pct. og 62 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene, som har været optaget i skoleoplæring. I 2017 er forskellen i procentandelen størst, hvor 56 procentpoint flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at for årgangene 2016 til årgang 2019 er procentandelen af lærlinge i skoleoplæring større end procentandelen af lærlinge i virksomhedsoplæring. For årgang 2020 forekommer den omvendte tendens, hvor en større andel af lærlingene var i virksomhedsoplæring fremfor i skoleoplæring. Det skal dog her bemærkes, at for årgang 2020 er andelen af lærlinge i skoleoplæring potentielt set underestimeret, eftersom 84 pct. af lærlingene, fortsat er i gang med deres uddannelse.

Figur 3.15 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring, på Skibsmontøruddannelsen for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

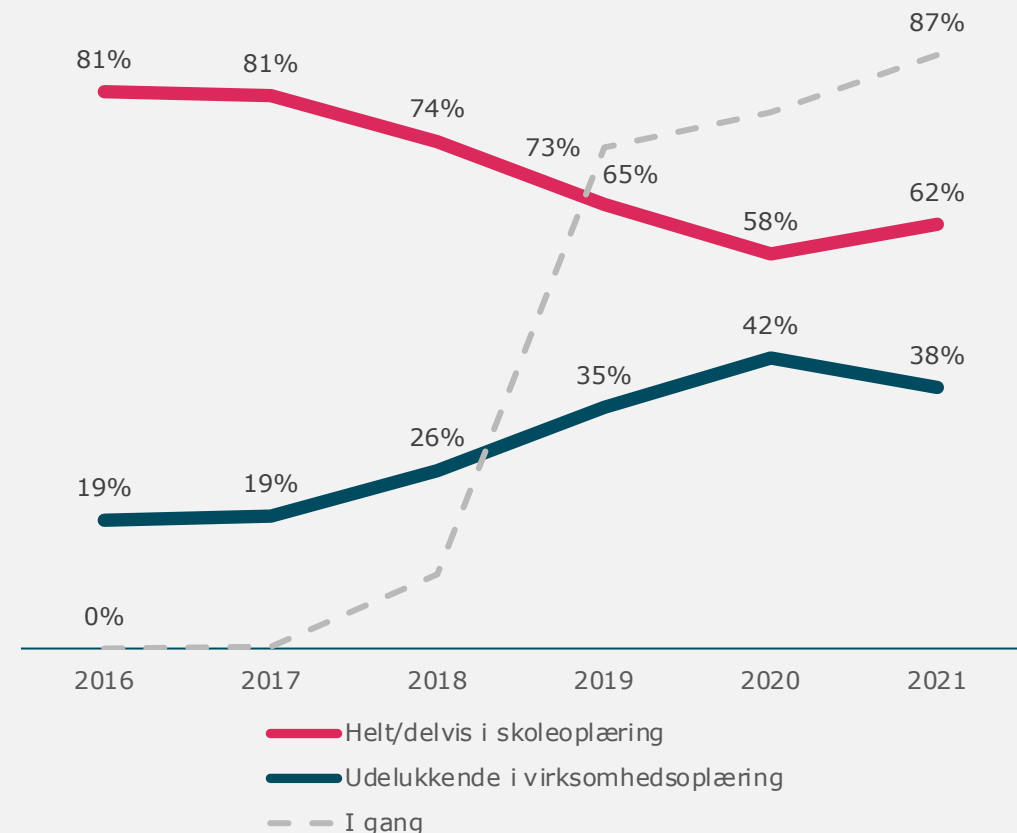
62 pct. af lærlinge fra årgang 2021 har været optaget i skoleoplæring på Smedeuuddannelsen

Figur 3.16 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Smedeuuddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 58 pct. og 81 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 19 pct. og 42 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene på uddannelsens HF, som har været optaget i skoleoplæring. I 2016 er forskellen i procentandelen størst, hvor 62 procentpoint flere lærlinge var i skoleoplæring relativt til i virksomhedsoplæring. I 2020 var forskellen i procentandelen mindst, hvor 16 procentpoint flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.16 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring på **Smedeuuddannelsen** for HF årgangene 2016-2021.

Udvikling af lærlinge i skoleoplæring samt virksomhedsoplæring på MI-uddannelserne

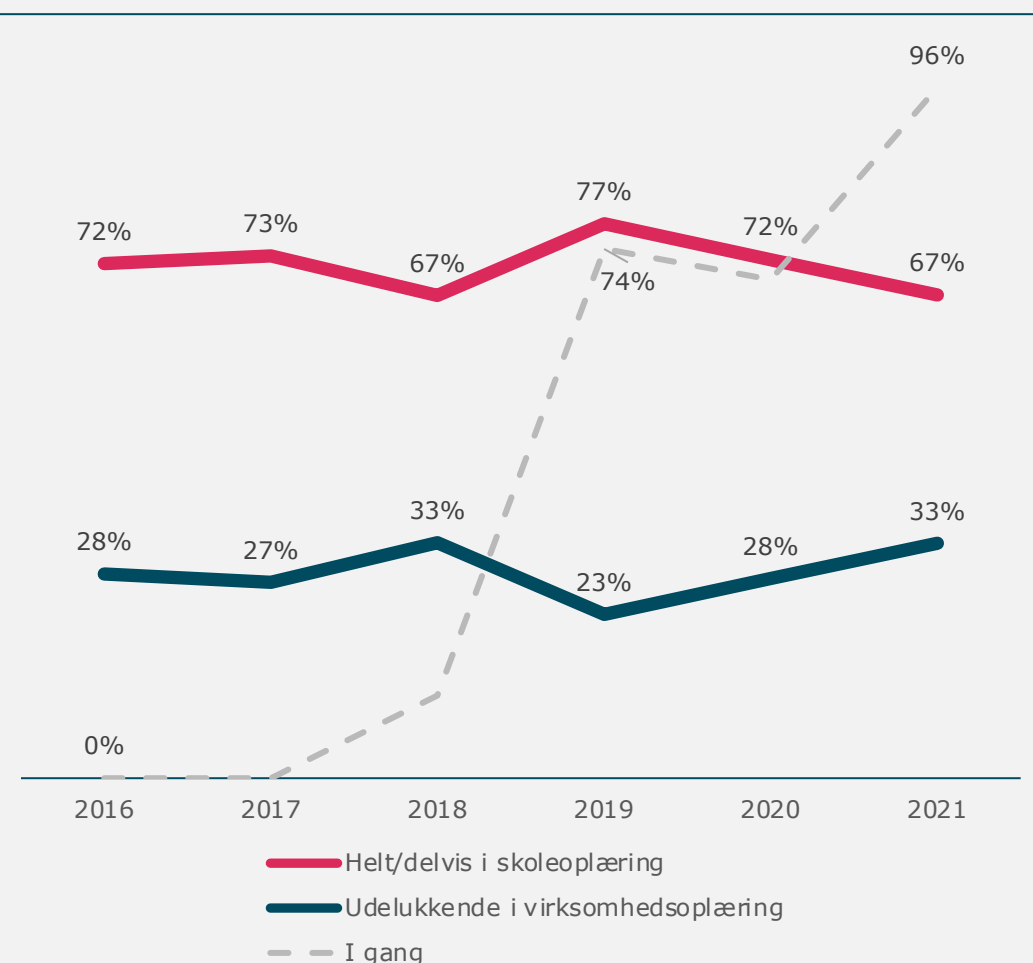
67 pct. af lærlingene fra årgang 2021 har været optaget i skoleoplæring på Værktøjsuddannelsen

Figur 3.17 viser udviklingen i andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, og andelen af lærlinge som, på et tidspunkt i løbet af deres hovedforløb, har været i skoleoplæring på Værktøjsuddannelsen. Den stiplede linje viser, hvor stor en procentandel af den pågældende årgang, som fortsat er i gang med deres uddannelse.

Det fremgår af figuren, at andelen af lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring, ligger på mellem 67 pct. og 77 pct. i perioden fra 2016 til 2021. Andelen af lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, ligger mellem 23 pct. og 33 pct. i perioden fra 2016 til 2021.

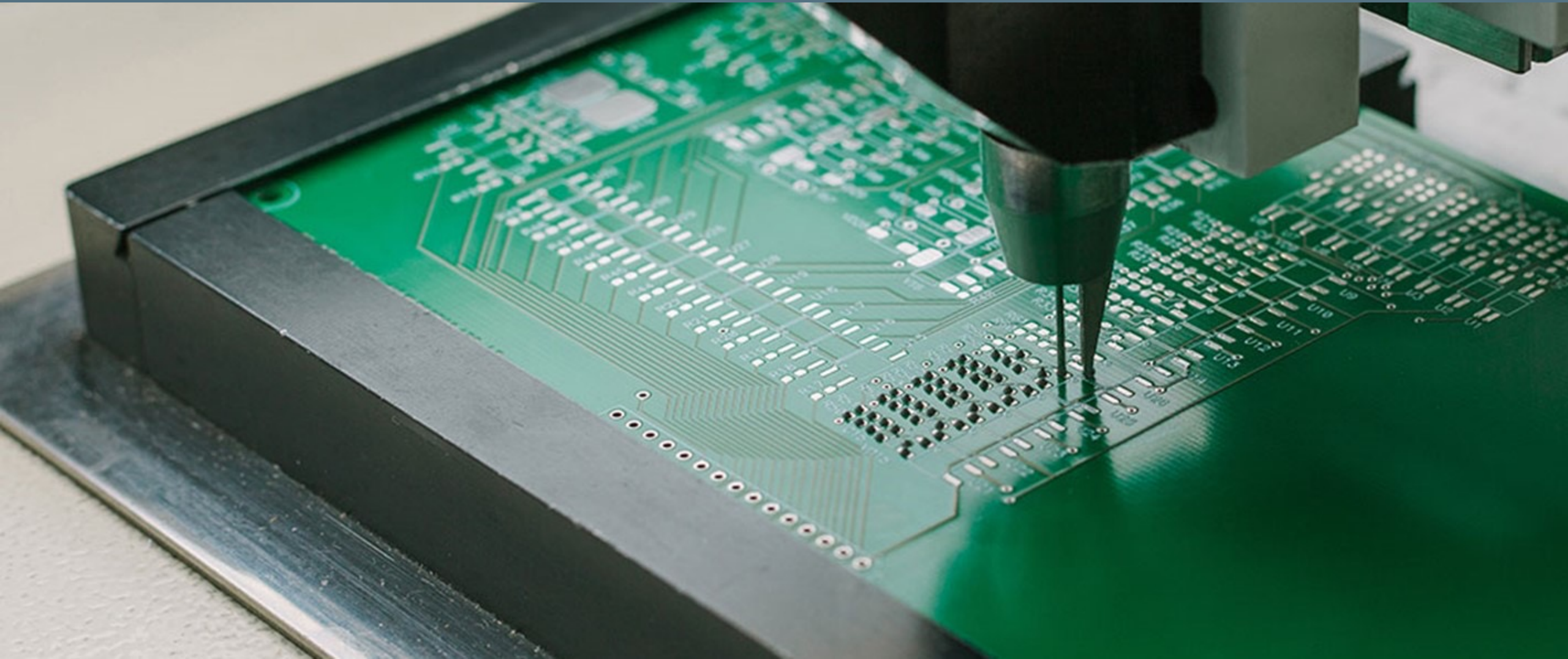
Sammenholdes de to udviklingslinjer ses det, at på tværs af årgangene er det størstedelen af lærlingene på uddannelsens HF, som har været optaget i skoleoplæring. I 2019 er forskellen i procentandelen størst, hvor 54 procentpoint flere lærlinge var helt eller delvis i skoleoplæring relativt til i udelukkende virksomhedsoplæring.

Figur 3.17 Udviklingen af andelen af lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring på Værktøjsuddannelsen for HF årgangene 2016-2021.

KAPITEL 4

Læresteder i Danmark og geografiske forskelle

Geografiske forskelle i læresteder på Automatik- og procesuddannelsen

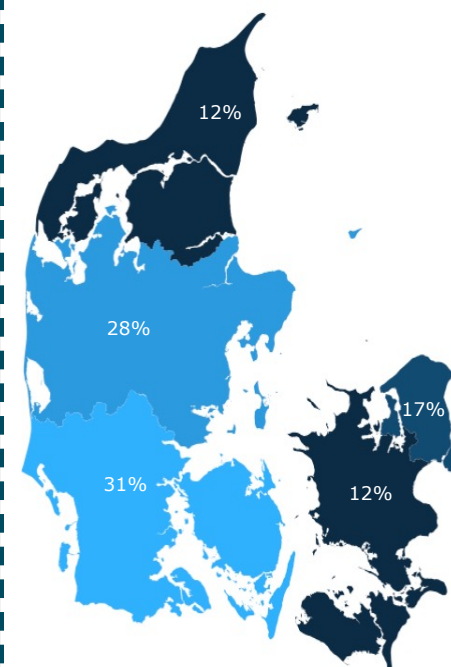

Størst succes med at få lærlinge direkte i virksomhedsoplæring i udkantskommunerne på automatik- og procesuddannelsen

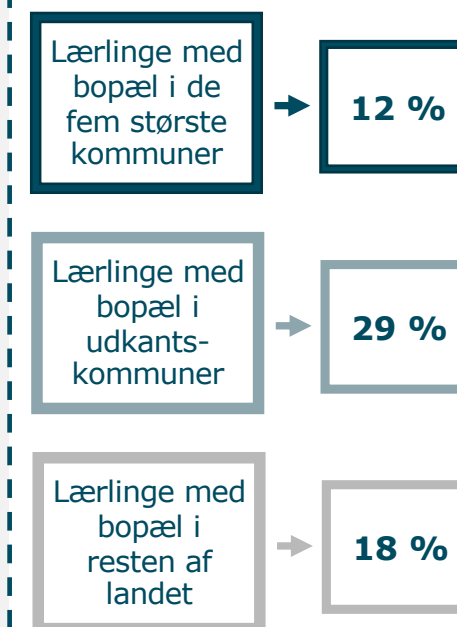
På automatik- og procesuddannelsen er størstedelen af de eksisterende læresteder placeret i region Syddanmark (31 pct.) og region Midtjylland (28 pct.) som det fremgår af figur 4.1. Der er færrest læresteder i region Nordjylland (12 pct.) og region Sjælland (12 pct.).

Figur 4.2 viser andelen af lærlinge på automatik- og procesuddannelsen, der udelukkende ender i virksomhedsoplæring opdelt på lærlingenes bopæl ved start på GF2. Denne viser, at der er betydeligt flere blandt de lærlinge, som har bopæl i en udkantskommune (29 pct.), der ender med udelukkende at være i virksomhedsoplæring. Det er betydeligt flere, hvis man sammenligner med andelen blandt lærlinge med bopæl i de fem største kommuner, hvor andelen er 12 pct.

Figur 4.1. Fordelingen af læresteder i Danmark

Figur 4.2. Andel lærlinge på uddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring

* Tal på læresteder er trukket fra lærepladsen.dk og går på tværs af specialer inden for uddannelsen. Danmarkskortet af farveskaleret, så en lysere blå svarer til en større andel af læresteder og en mørkere blå svarer til en lavere andel. De fem største kommuner er her København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg. Definitionen af udkantskommuner følger indenrigs- og sundhedsministeriets definition og indebærer 16 kommuner i Danmark. Resten af landet udgøres af de resterende kommuner.

Geografiske forskelle i læresteder på Data- og Kommunikationsuddannelsen

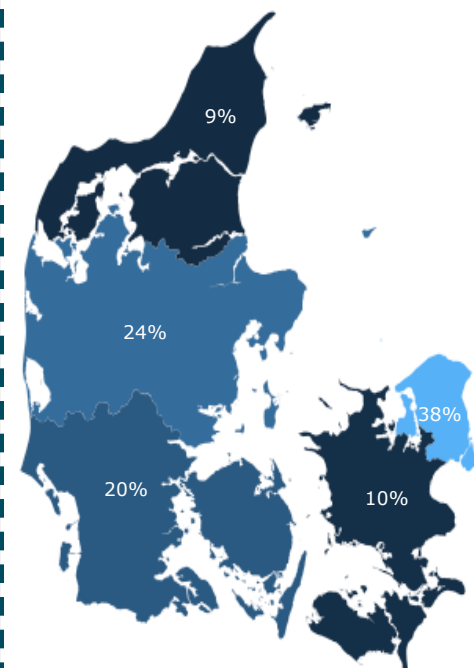

Størst succes med at få lærlinge direkte i virksomhedsoplæring i udkantskommunerne på Data- og Kommunikationsuddannelsen

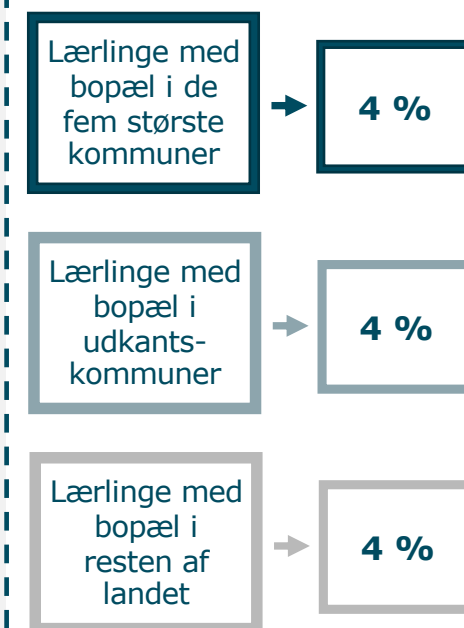
På Data- og Kommunikationsuddannelsen er størstedelen af de eksisterende læresteder placeret i region Hovedstaden (38 pct.) som det fremgår af figur 4.3. Der er færrest læresteder i region Nordjylland (9 pct.) og region Sjælland (10 pct.).

Figur 4.4 viser andelen af lærlinge på Data- og Kommunikationsuddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring opdelt på lærlingenes bopæl ved start på GF2. Denne viser, at der ikke findes nogen forskelle i andelen, som udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring. På tværs af de tre grupper er andelen 4 pct.

Figur 4.3. Fordelingen af læresteder i Danmark

Figur 4.4. Andel lærlinge på uddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring

* Tal på læresteder er trukket fra lærepladsen.dk og går på tværs af specialer inden for uddannelsen. Danmarkskortet af farveskaleret, så en lysere blå svarer til en større andel af læresteder og en mørkere blå svarer til en lavere andel. De fem største kommuner er her København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg. Definitionen af udkantskommuner følger indenrigs- og sundhedsministeriets definition og indebærer 16 kommuner i Danmark. Resten af landet udgøres af de resterende kommuner.

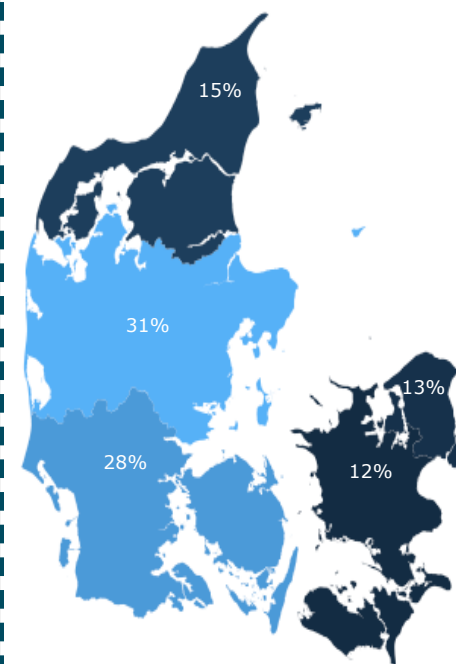
Geografiske forskelle i læresteder på Industriteknikeruddannelsen

Størst succes med at få lærlinge direkte i virksomhedsoplæring i udkantskommunerne på Industriteknikeruddannelsen

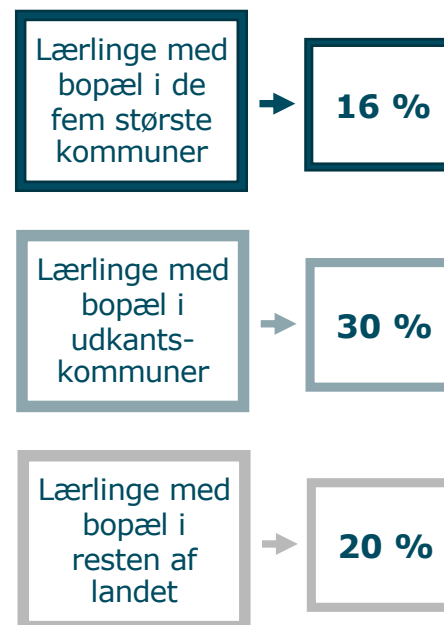
På Industriteknikeruddannelsen er størstedelen af de eksisterende læresteder placeret i region Midtjylland (31 pct.) og region Syddanmark (28 pct.), som det fremgår af figur 4.5. Der er færrest læresteder i region Sjælland (12 pct.) og region Hovedstaden (13 pct.).

Figur 4.6 viser andelen af lærlinge på Industriteknikeruddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring opdelt på lærlingenes bopæl ved start på GF2. 16 pct. af lærlinge med bopæl i de fem største kommuner uddannes udelukkende i virksomhedsoplæring, mens hele 30 pct. uddannes direkte i virksomhedsoplæring blandt de lærlinge, der har bopæl i en udkantskommune.

Figur 4.5. Fordelingen af læresteder i Danmark

Figur 4.6. Andel lærlinge på uddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring

* Tal på læresteder er trukket fra lærepladsen.dk og går på tværs af specialer inden for uddannelsen. Danmarkskortet af farveskaleret, så en lysere blå svarer til en større andel af læresteder og en mørkere blå svarer til en lavere andel. De fem største kommuner er her København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg. Definitionen af udkantskommuner følger indenrigs- og sundhedsministeriets definition og indebærer 16 kommuner i Danmark. Resten af landet udgøres af de resterende kommuner.

Geografiske forskelle i læresteder på Personvognsmekanikeruddannelsen

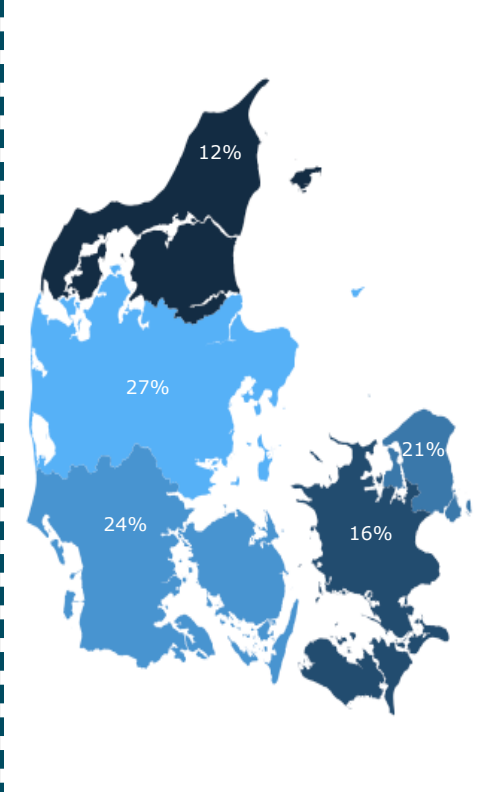

Størst succes med at få lærlinge direkte i virksomhedsoplæring i udkantskommunerne på personvognsmekanikeruddannelsen

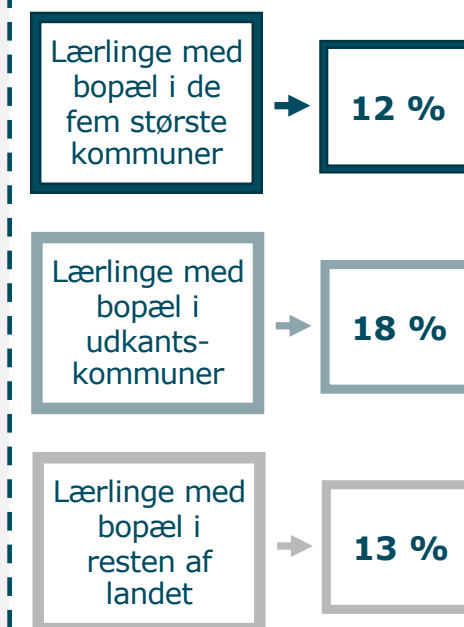
På Personvognsmekanikeruddannelsen er størstedelen af de eksisterende læresteder placeret i region Midtjylland (27 pct.), som det fremgår af figur 4.7. Der er færrest lærepladser i region Nordjylland (12 pct.).

Figur 4.8 viser andelen af lærlinge på Personvognsmekanikeruddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring opdelt på lærlingenes bopæl ved start på GF2. 18 pct. blandt lærlinge med bopæl i udkantskommunerne ender udelukkende i virksomhedsoplæring, mens andelen er 12 pct. blandt lærlinge med bopæl i de fem største kommuner.

Figur 4.7. Fordelingen af læresteder i Danmark

Figur 4.8. Andel lærlinge på uddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring

* Tal på læresteder er trukket fra lærepladsen.dk og går på tværs af specialer inden for uddannelsen. Danmarkskortet af farveskaleret, så en lysere blå svarer til en større andel af læresteder og en mørkere blå svarer til en lavere andel. De fem største kommuner er her København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg. Definitionen af udkantskommuner følger indenrigs- og sundhedsministeriets definition og indebærer 16 kommuner i Danmark. Resten af landet udgøres af de resterende kommuner.

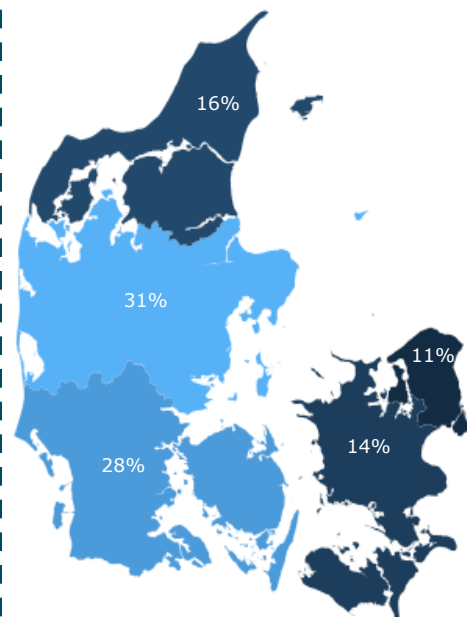
Geografiske forskelle i læresteder på Smedeuddannelsen

Størst succes med at få lærlinge direkte i virksomhedsoplæring i udkantskommunerne på Smedeuddannelsen

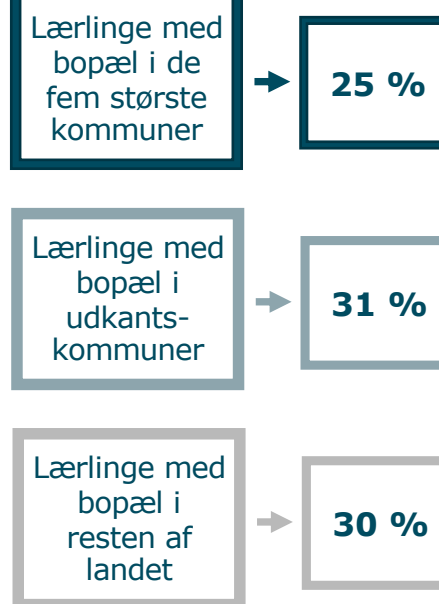
På Smedeuddannelsen er størstedelen af de eksisterende læresteder placeret i region Midtjylland (31 pct.) og region Syddanmark (28 pct.), som det fremgår af figur 4.9. Der er færrest læresteder i region Hovedstaden (11 pct.).

Figur 4.10 viser andelen af lærlinge på Smedeuddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring opdelt på lærlingenes bopæl ved start på GF2. Denne viser, at der er flere blandt de lærlinge, som har bopæl i en udkantskommune (31 pct.), der uddannes med udelukkende at være i virksomhedsoplæring. Det er flere, hvis man sammenligner med andelen blandt lærlinge med bopæl i de fem største kommuner, hvor andelen er 25 pct.

Figur 4.9. Fordelingen af læresteder i Danmark

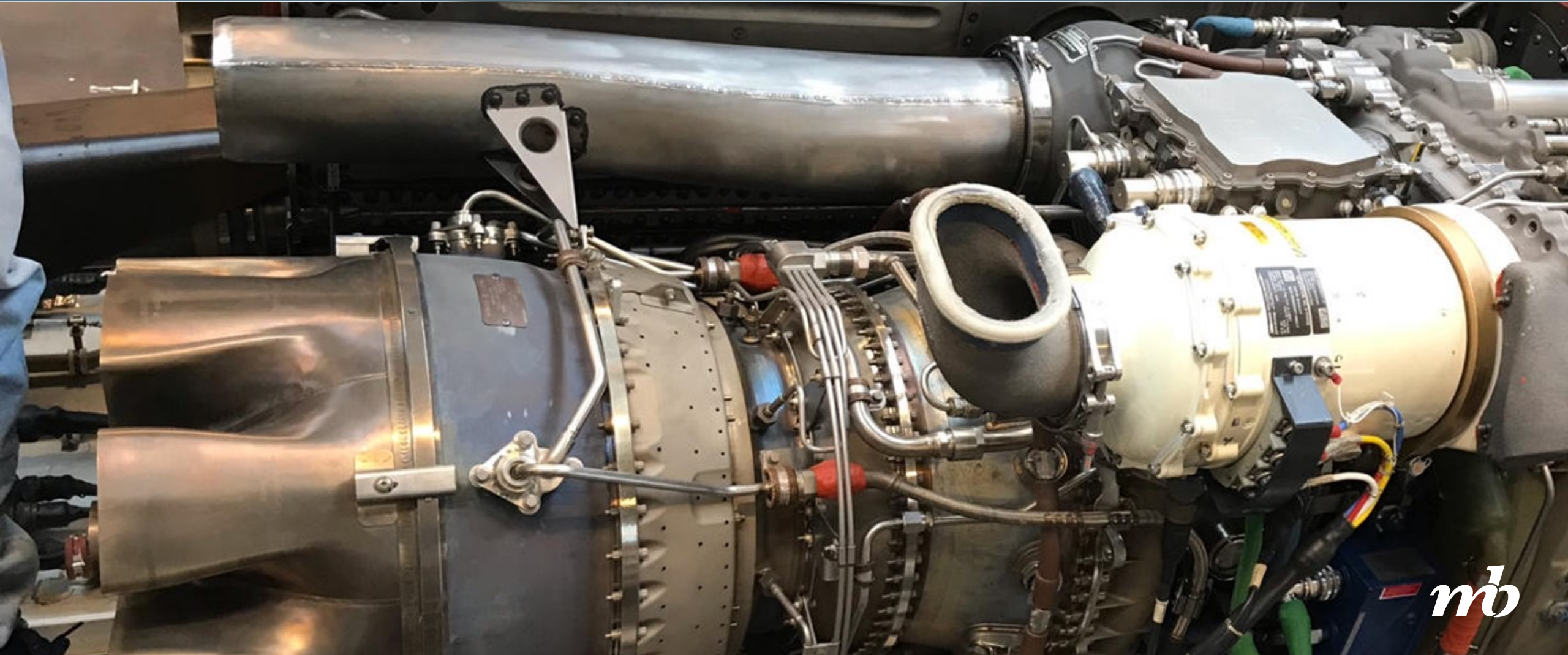
Figur 4.10. Andel lærlinge på uddannelsen, der udelukkende uddannes i virksomhedsoplæring

* Tal på læresteder er trukket fra lærepladsen.dk og går på tværs af specialer inden for uddannelsen. Danmarkskortet af farveskaleret, så en lysere blå svarer til en større andel af læresteder og en mørkere blå svarer til en lavere andel. De fem største kommuner er her København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg. Definitionen af udkantskommuner følger indenrigs- og sundhedsministeriets definition og indebærer 16 kommuner i Danmark. Resten af landet udgøres af de resterende kommuner.

KAPITEL 5

Karakteristik af lærlinge i skoleoplæring

Køn i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring

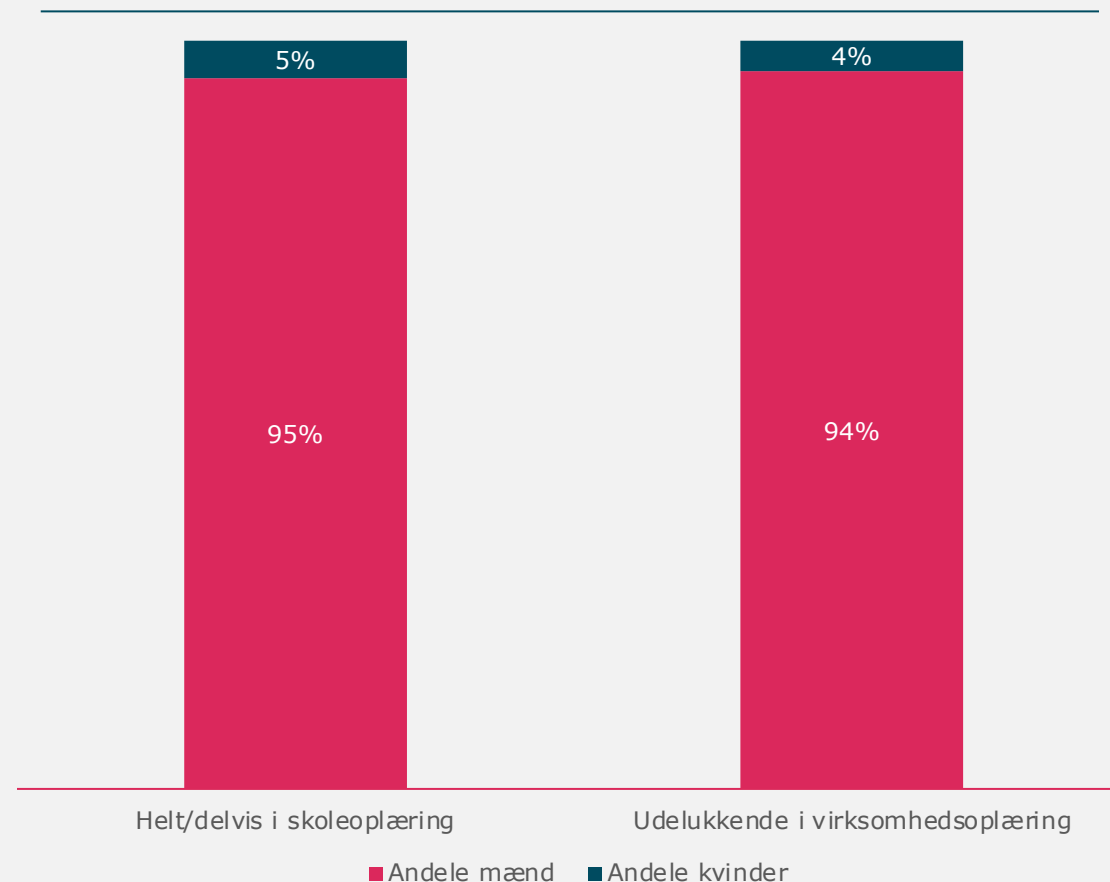
Lærlinge, som helt eller delvis uddannes i skoleoplæring adskiller sig ikke fra lærlinge, som udelukkende er i virksomhedsoplæring set i forhold til køn

Figur 5.1 viser kønsfordelingen blandt lærlinge, som har været helt/delvis i skoleoplæring. Derudover viser figuren kønsfordelingen blandt lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring. Andelene er opgjort for lærlinge, som påbegyndte hovedforløbet i 2016.

Det fremgår af figur 5.1, at blandt lærlinge helt/delvis i skoleoplæring er 95 pct. af lærlingene mænd, mens de resterende 5 pct. er kvinder. Blandt lærlinge som udelukkende har været i virksomhedsoplæring er 96 pct. af lærlingene mænd og 4 pct. er kvinder.

Sammenligner man lærlinge som helt/delvis har været i skoleoplæring med lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, så adskiller sig lærlingene ikke fra hinanden set ift. køn.

Figur 5.1 Kønsfordeling blandt lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring eller helt/delvis i skoleoplæring opgjort i procent af HF årgang 2016.

Aldersfordelingen i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring

Lærlinge i alderen 25 + er i højere grad i virksomhedsoplæring sammenlignet med øvrige aldersgrupper

Figur 5.2 viser aldersfordeling blandt lærlinge, som har været hhv. helt/delvis i skoleoplæring eller udelukkende i virksomhedsoplæring. Andelen er opgjort for lærlinge, som påbegyndte hovedforløbet i 2016.

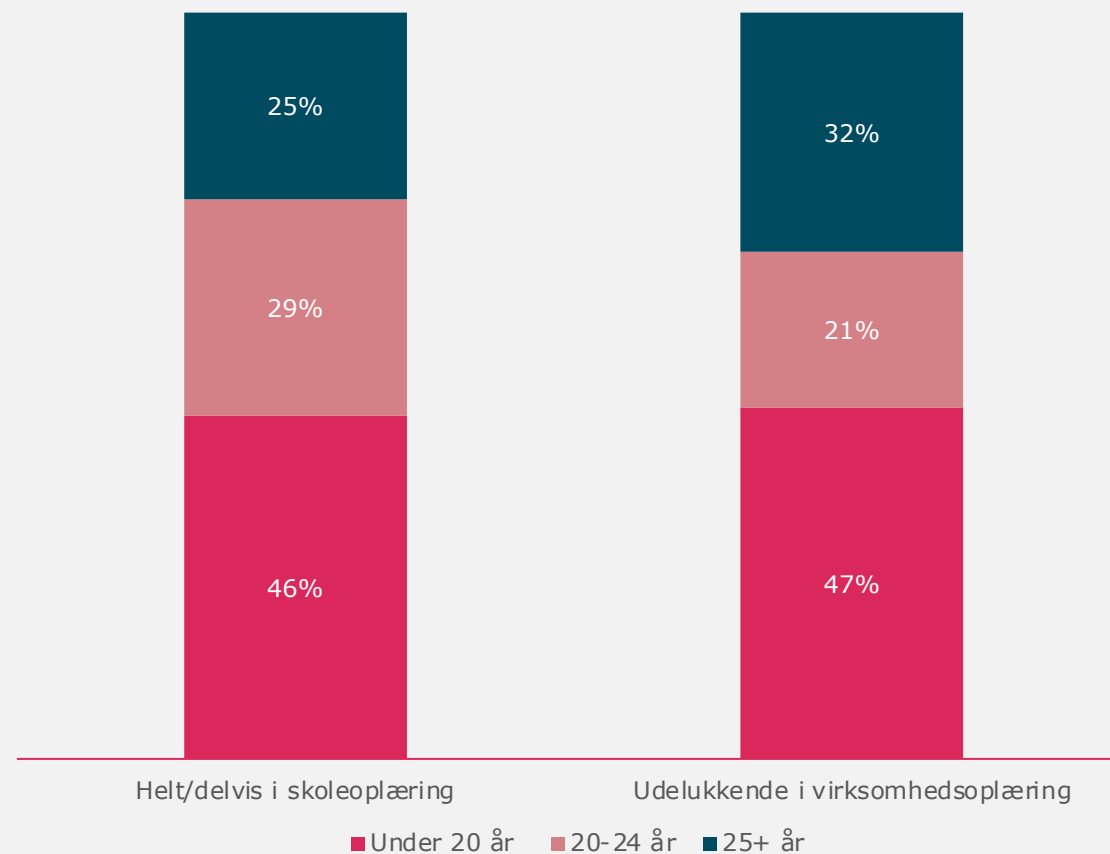
Det fremgår af figur 5.2, at blandt lærlinge helt/delvis i skoleoplæring er 46 pct. af lærlingene under 20 år, 29 pct. er mellem 20-24 år, mens 25 pct. af lærlingene er 25 år eller derover.

Til sammenligning viser figuren, at 47 pct. af lærlingene, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, er under 20 år, mens 21 pct. er mellem 20-24 år og 32 pct. er 25 år eller derover.

For lærlinge under 20 år er andelen i hhv. hel/delvis skoleoplæring og virksomhedsoplæring stort set ens (hhv. 46 pct og 47 pct.). Andelen af lærlinge i alderen 20-24 år er dog 8 procentpoint større i skoleoplæring end i virksomhedsoplæring, mens andelen af lærlinge i alderen 25+ er 7 procentpoint større i virksomhedsoplæring end i skoleoplæring.

At andelen af lærlinge i alderen 25+ er større i virksomhedsoplæring end i skoleoplæring er ikke overraskende ifølge de interviewede instruktører i skoleoplæring. Her vurderer flere, at virksomhederne særligt efterspørger ældre lærlinge, som er mere modne og mødestabile.

Figur 5.2 Aldersfordeling blandt lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring eller helt/delvis i skoleoplæring opgjort i procent af HF årgang 2016.

Lærlingernes grundskoletrin for lærlinge i skoleoplæring og virksomhedsoplæring

Andelen af lærlinge med en almen 10. classes baggrund er 7 procentpoint større i skoleoplæring end i virksomhedsoplæring

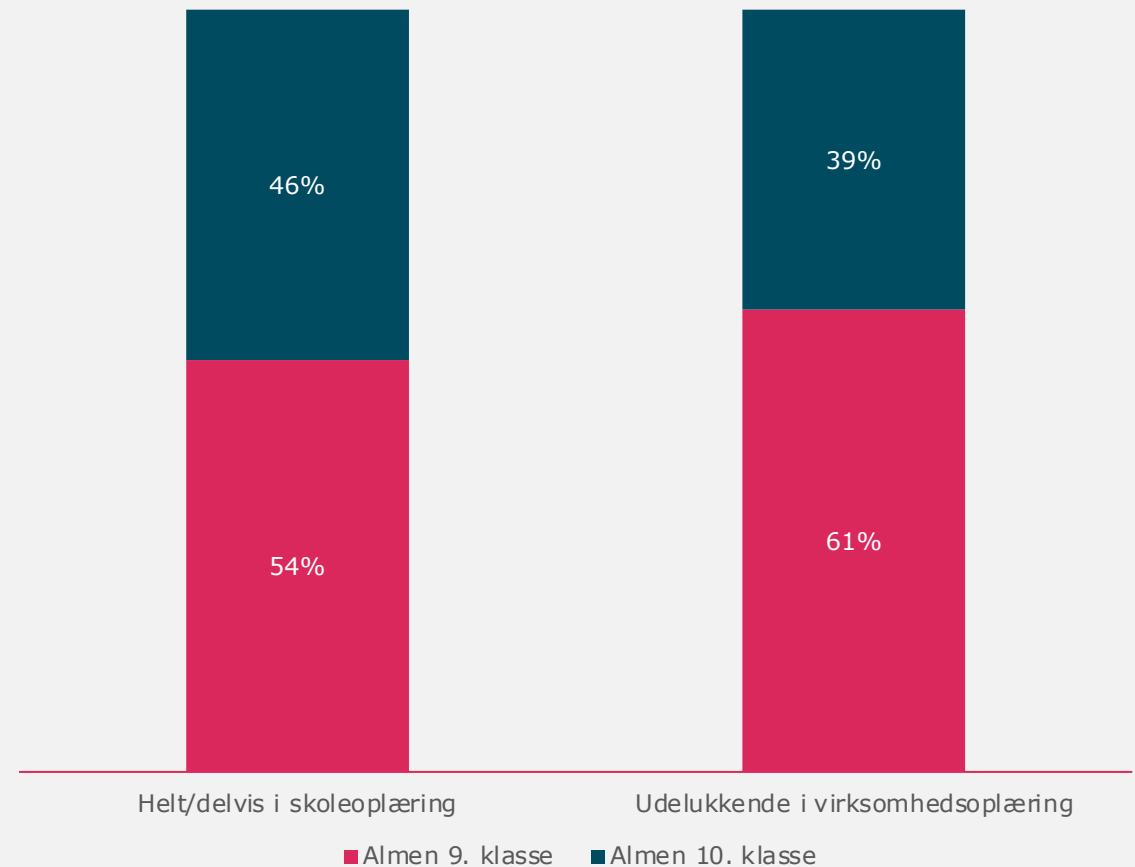
Figur 5.3 viser fordelingen af grundskolebaggrund blandt lærlinge, som har været hhv. helt/delvis i skoleoplæring eller udelukkende i virksomhedsoplæring. Andelene er opgjort for lærlinge, som påbegyndte hovedforløbet i 2016.

Det fremgår af figur 5.3, at blandt lærlinge helt/delvis i skoleoplæring har 54 pct. af lærlingene en almen 9. classes baggrund, mens 46 pct. har en almen 10. classes baggrund.

Til sammenligning viser figuren, at 61 pct. af lærlingene, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, har en almen 9. classes baggrund, mens 39 pct. har en almen 10. classes baggrund.

Lærlinge med almen 10. classesbaggrund uddannes i højere grad helt/delvis i skoleoplæring sammenlignet med lærlinge med almen 9. classesbaggrund.

Figur 5.3 Grundskolebaggrund blandt lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring eller helt/delvis i skoleoplæring opgjort i procent af HF årgang 2016.

Lærlingens fars uddannelse for lærlinge i skoleoplæring og virksomhedsoplæring

Lærlinge i skoleoplæring adskiller sig ikke fra lærlinge, som udelukkende er i virksomhedsoplæring set i forhold til lærlingens fars uddannelsesniveau

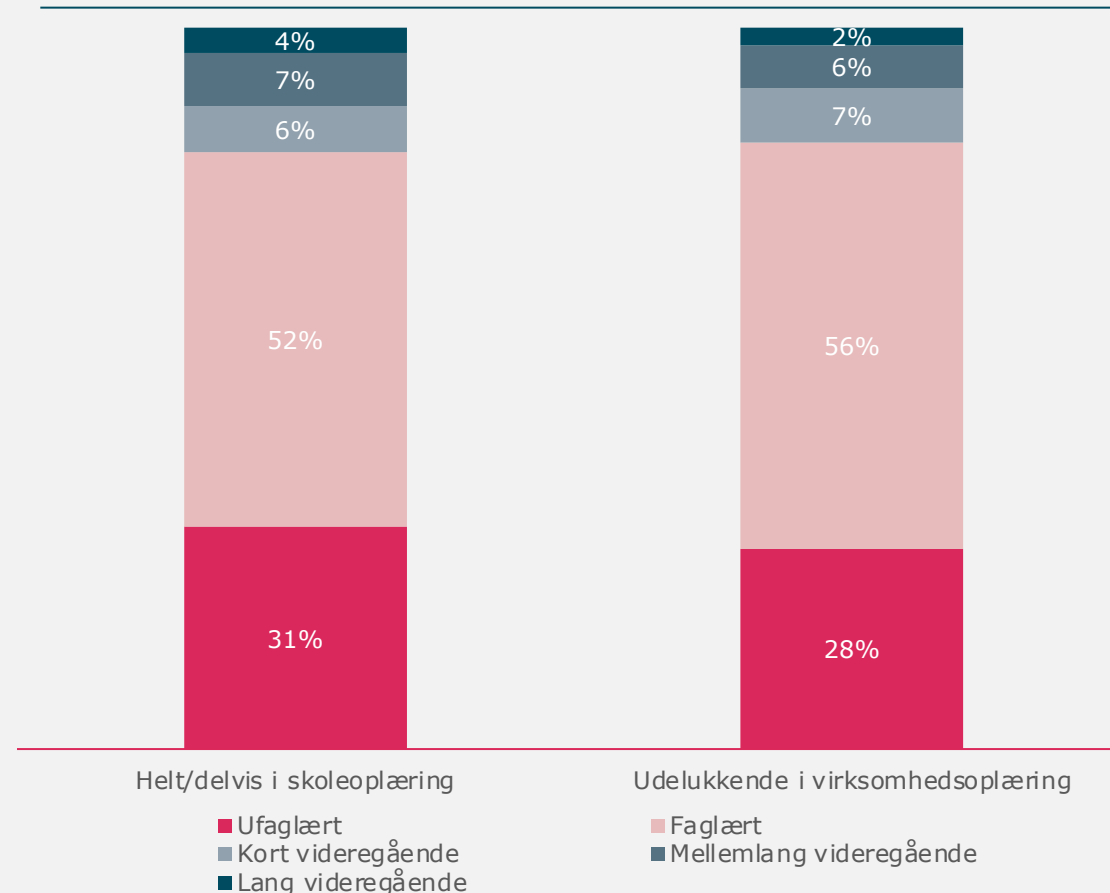
Figur 5.4 illustrerer lærlinge, som har været hhv. helt/delvis i skoleoplæring eller udelukkende i virksomhedsoplæring fordelt på lærlingens fars uddannelsesniveau. Andelen er opgjort for lærlinge, som påbegyndte hovedforløbet i 2016.

Det fremgår af figur 5.4, at blandt lærlinge i skoleoplæring har 31 pct. en far, som er ufaglært, mens 52 pct. af lærlingene har en far, som er faglært.

Til sammenligning viser figuren, at 28 pct. af lærlingene, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, har en far som er ufaglært, mens 56 pct. har en far som er faglært.

Sammenlignes på tværs er tendensen, at lærlingene helt/delvis i skoleoplæring ikke adskiller sig fra lærlinge, som udelukkende er i virksomhedsoplæring set i forhold til lærlingens fars uddannelsesniveau. I begge kategorier har over halvdelen af lærlingene en far som er faglært (hhv. 52 pct. og 56 pct.), mens knap 3 ud af 10 af lærlingene i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring har en far som er ufaglært (hhv. 31 pct. og 28 pct.)

Figur 5.4 Farens uddannelsesbaggrund blandt lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring eller helt/delvis i skoleoplæring opgjort i procent af HF årgang 2016.

Lærlingens mors uddannelse for lærlinge i skoleoplæring og virksomhedsoplæring

Lærlinge i skoleoplæring adskiller sig ikke fra lærlinge, som udelukkende er i virksomhedsoplæring set i forhold til lærlingens mors uddannelsesniveau

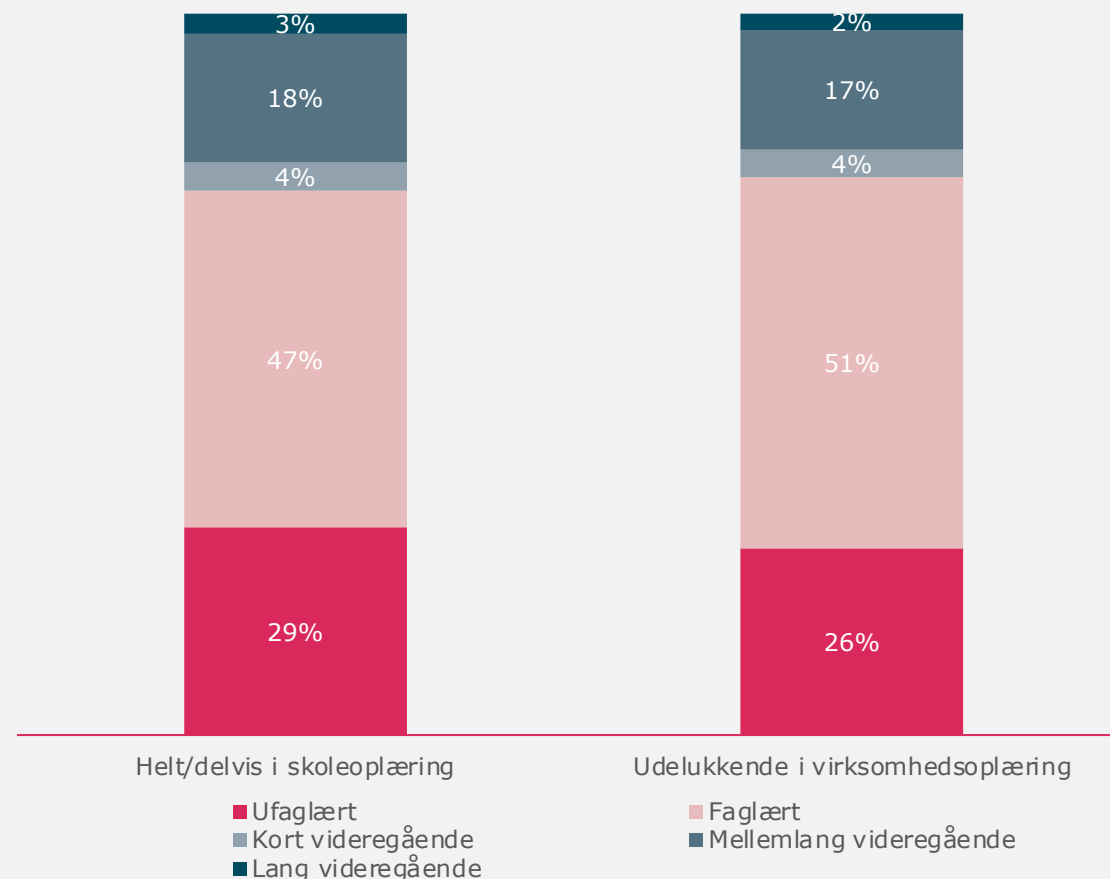
Figur 5.5 illustrerer lærlinge, som har været hhv. helt/delvis i skoleoplæring eller udelukkende i virksomhedsoplæring fordelt på lærlingens mors uddannelsesniveau. Andelene er opgjort for lærlinge, som påbegyndte hovedforløbet i 2016.

Det fremgår af figur 5.5, at blandt lærlinge i skoleoplæring har 29 pct. en mor, som er ufaglært, mens 47 pct. af lærlingene har en mor, som er faglært.

Til sammenligning viser figuren, at 26 pct. af lærlingene, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring, har en mor som er ufaglært, mens 51 pct. har en mor, som er faglært.

Sammenlignes på tværs er tendensen, at lærlingene helt/delvis i skoleoplæring ikke adskiller sig fra lærlinge, som udelukkende er i virksomhedsoplæring set i forhold til lærlingens mors uddannelsesniveau. I begge kategorier er andelen af lærlinge med en faglært mor størst, mens andelen af lærlinge med en ufaglært mor er næststørst.

Figur 5.5 Morens uddannelsesbaggrund blandt lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring eller helt/delvis i skoleoplæring opgjort i procent af HF årgang 2016.

Morens indkomst for lærlinge i hhv. skoleoplæring og virksomhedsoplæring

En større andel af lærlinge helt/delvis i skoleoplæring har mødre med en årlig disponibel indkomst på under 250.000 kr.

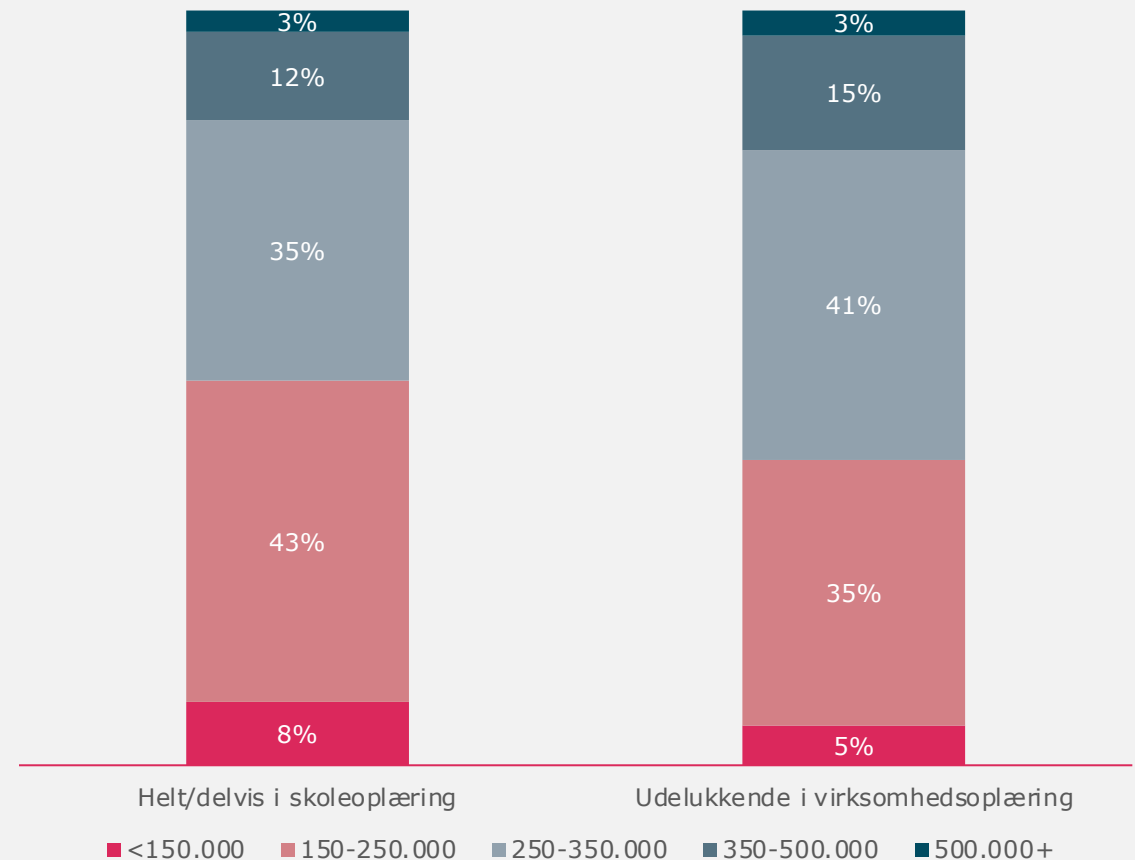
Figur 5.6 illustrerer lærlinge, som har været hhv. helt/delvis i skoleoplæring eller udelukkende i virksomhedsoplæring fordelt på lærlingens mors årlige ækvivalerede disponible indkomst. Det, at morens indkomst er ækvivaleret, er et hensyn til familiestørrelser, hvor der tages højde for "stordriftsfordele" i store familier, så indkomsten for små familier bliver sammenlignelig med indkomsten for store familier. Andelen er opgjort for lærlinge, som påbegyndte hovedforløbet i 2016.

Det fremgår af figur 5.6, at blandt lærlinge i skoleoplæring har 8 pct. en mor med en årlig indkomst på under 150.000 kr., mens 43 pct. af lærlingene har en mor hvis årlig indkomst er på mellem 150-250.000 kr. Desuden viser figuren, at 35 pct. af lærlingene har en mor med en årlig ækvivaleret disponibel indkomst på mellem 250-350.000 kr.

Til sammenligning viser figuren, at 5 pct. af lærlingene i virksomhedsoplæring har en mor, hvis indkomst er på under 150.000 kr., mens 35 pct. af lærlingene har en mor, hvis årlig indkomst er på mellem 150-250.000 kr. Samtidig fremgår det af figuren, at 41 pct. af lærlingene har en mor, hvis årlig ækvivalerede disponible indkomst ligger på mellem 250-350.000 kr.

Overordnet set er der således en større andel af lærlingene i skoleoplæring, relativt til andelen af lærlingene i virksomhedsoplæring, som har en mor med en årlig indkomst på under 250.000 kr. Denne tendens stemmer i høj grad overens med, at skoleoplæringsinstruktører typisk beskriver lærlinge i skoleoplæring som mere ressourcesvage end lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring.

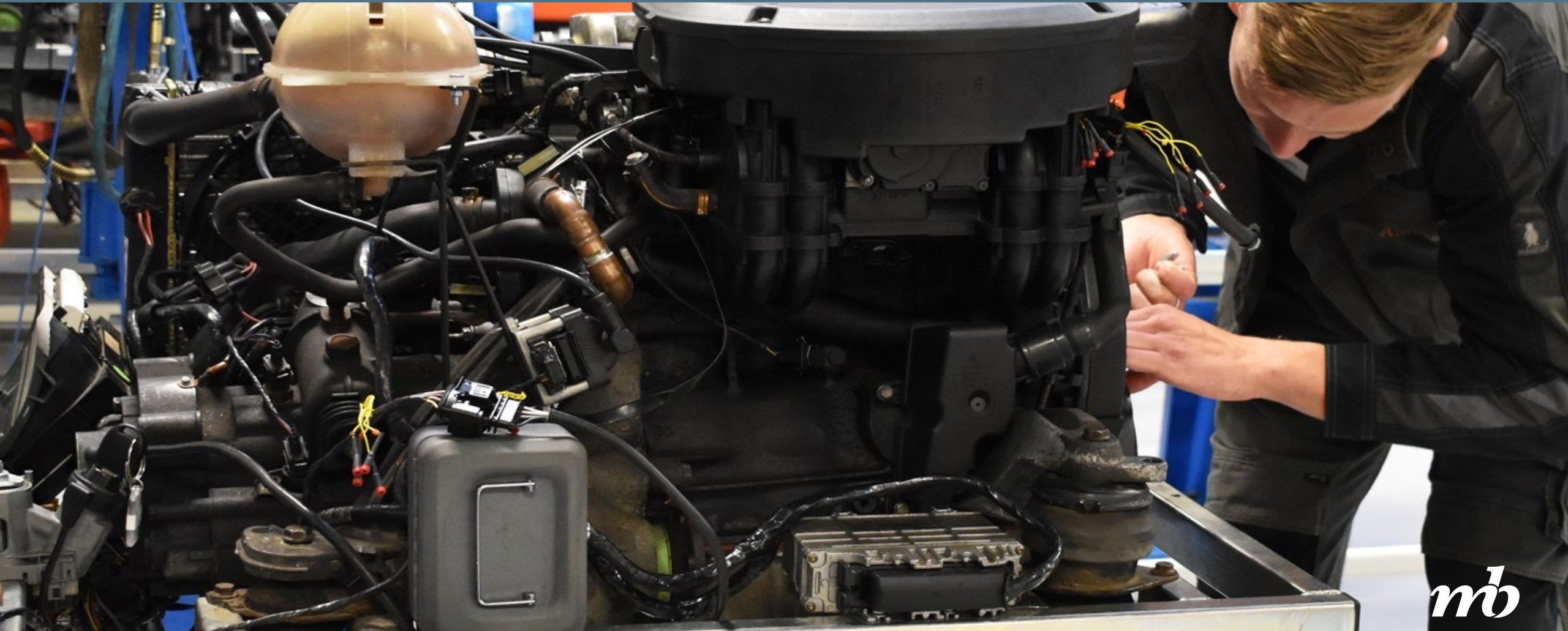
Figur 5.6 Morens indkomstniveau blandt lærlinge udelukkende i virksomhedsoplæring eller helt/delvis i skoleoplæring opgjort i procent af HF årgang 2016.

KAPITEL 6

Ledigheds-og beskæftigelsesgrad for lærlinge i skoleoplæring

Ledighedsgrad efter endt uddannelse for lærlinge i hel/delvis skoleoplæring

Lavest ledighed blandt de lærlinge i skoleoplæring, som frafalder uddannelsens hovedforløb

Figur 5.7 viser ledighedsgrad året efter afbrydelse eller fuldførelse for lærlinge, som påbegyndte deres hovedforløb i perioden fra 2012 til 2019 og som har været helt/delvis i skoleoplæring.

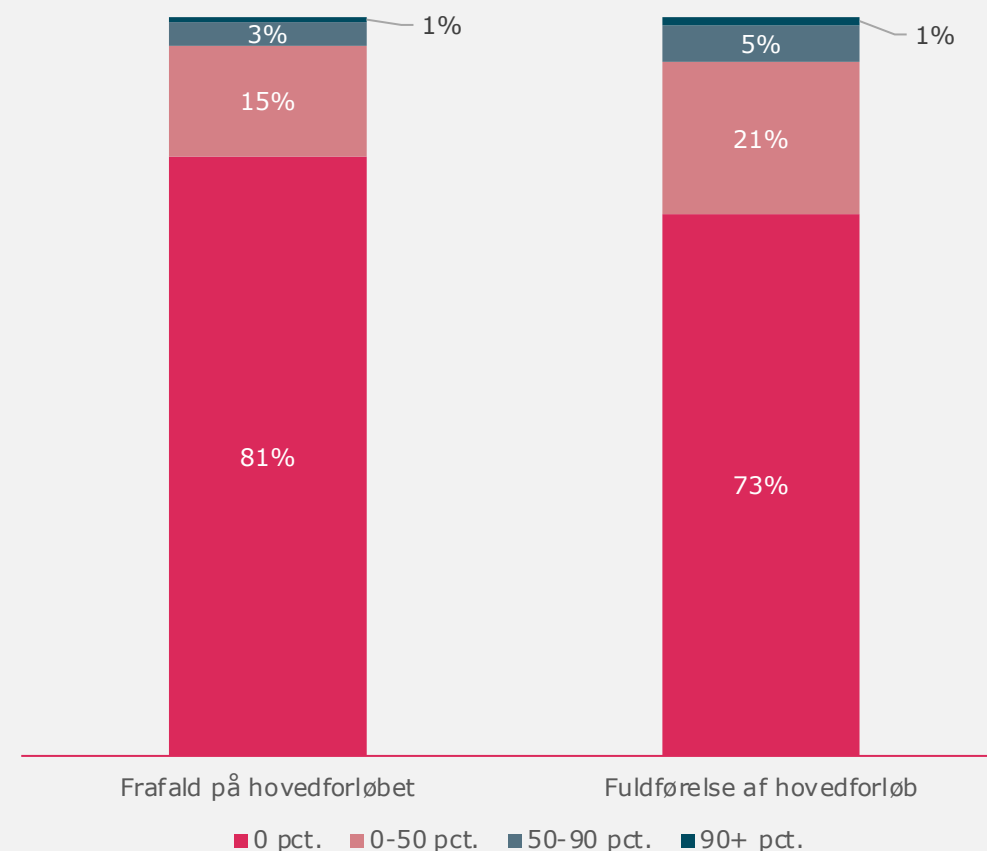
Ledighedsgraden refererer til, hvor stor en andel af året efter afbrud eller gennemførelse, man har været ledig. At være ledig indebærer, at man hverken er under uddannelse, i beskæftigelse eller er selvstændig. At have en ledighedsgrad på 100 pct. betyder, at lærlingen har været ledig hele året, og 0 pct. betyder, at lærlingen har enten været i beskæftigelse, under uddannelse eller selvstændig hele året.

73 pct. af de lærlinge, som har været helt/delvis i skoleoplæring og som har fuldført deres hovedforløb, har ikke været ledige i året efter fuldført hovedforløb (se søljen: Fuldførelse af hovedforløb). Til sammenligning har 81 pct., af de lærlinge, som har været helt/delvis i skoleoplæring og er frafaldet hovedforløbet, ikke været ledige i året efter deres frafald (se søljen: Frafall på hovedforløbet).

Én forklaring på at lærlinge i skoleoplæring, som frafalder hovedforløbet, i mindre grad er ledige, relativt til skoleoplæringslærlinge, der har fuldført deres hovedforløb, kan skyldes, at førstnævnte gruppe af lærlinge omvælger til en ny uddannelse.

Ledighedstallene i indeværende skoleoplæringsrapport er i høj grad sammenlignelige med ledighedstallene for lærlinge med uddannelsesstart i 2016, som er præsenteret i Frafallsanalysen for Metalindustriens Uddannelsesudvalg.

Figur 5.7 Ledighedsgrad året efter afbrydelse eller gennemførelse for lærlinge, som har været helt/delvis i skoleoplæring HF årgang 2012-2019

Beskæftigelsesgrad efter endt uddannelse for lærlinge i hel/delvis skoleoplæring

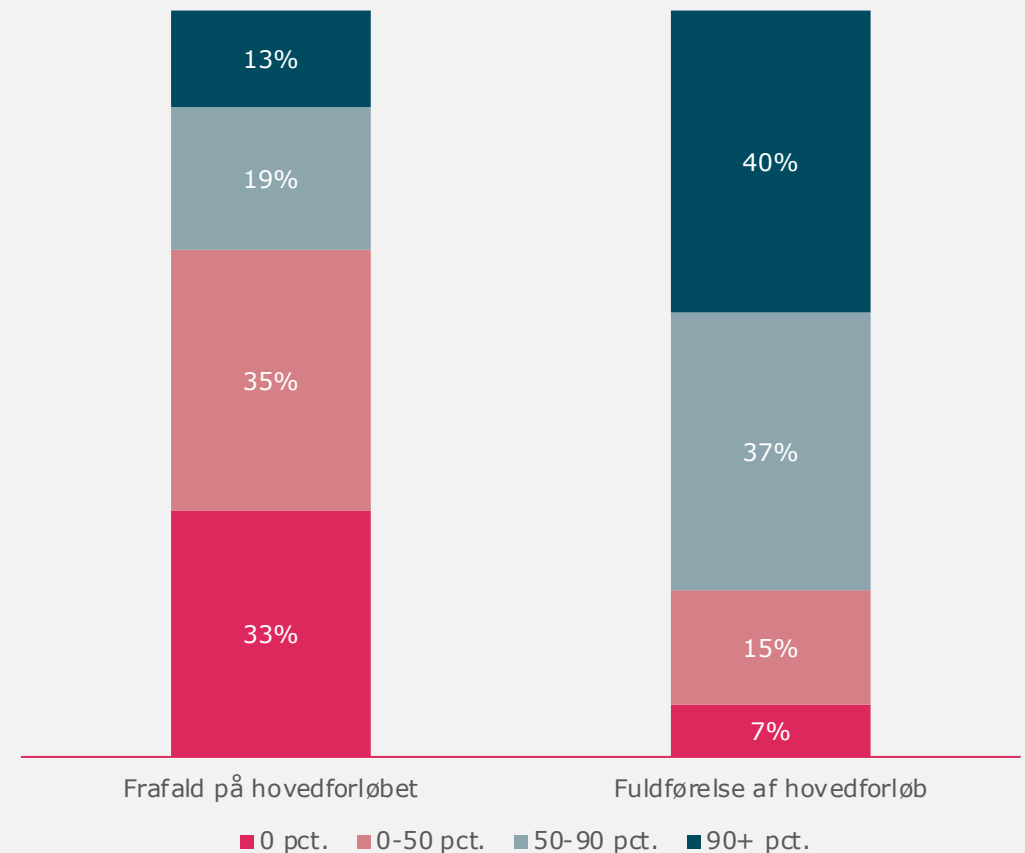

Betydeligt flere lærlinge, som har været helt/delvis i skoleoplæring er i beskæftigelse efter gennemførelse af hovedforløbet end hvis frafald på hovedforløb

Figur 5.8 viser beskæftigelsesgrad året efter afbrydelse eller fuldførelse for lærlinge, som påbegyndte deres hovedforløb i perioden fra 2012 til 2019 og som har været helt/delvis i skoleoplæring. Beskæftigelsesgraden referer til, hvor meget af året efter afbrud eller gennemførelse man har været i beskæftigelse.

40 pct. af de lærlinge, som har været helt/delvis i skoleoplæring og som har fuldført deres uddannelse, har været i beskæftigelse mindst 90 pct. af året efter gennemførelse. For lærlinge der er frafaldet på hovedforløbet er det 13 pct., som har været beskæftiget mindst 90 pct. af året efter frafald.

Figur 5.8 Beskæftigelsesgrad året efter afbrydelse eller gennemførelse for lærlinge, som har været helt/delvis i skoleoplæring HF årgang 2012-2019

KAPITEL 7

Skoleoplærings og virksomhedsoplærings betydning for frafald

Betydning af skoleoplæring og virksomhedsoplæring for frafald

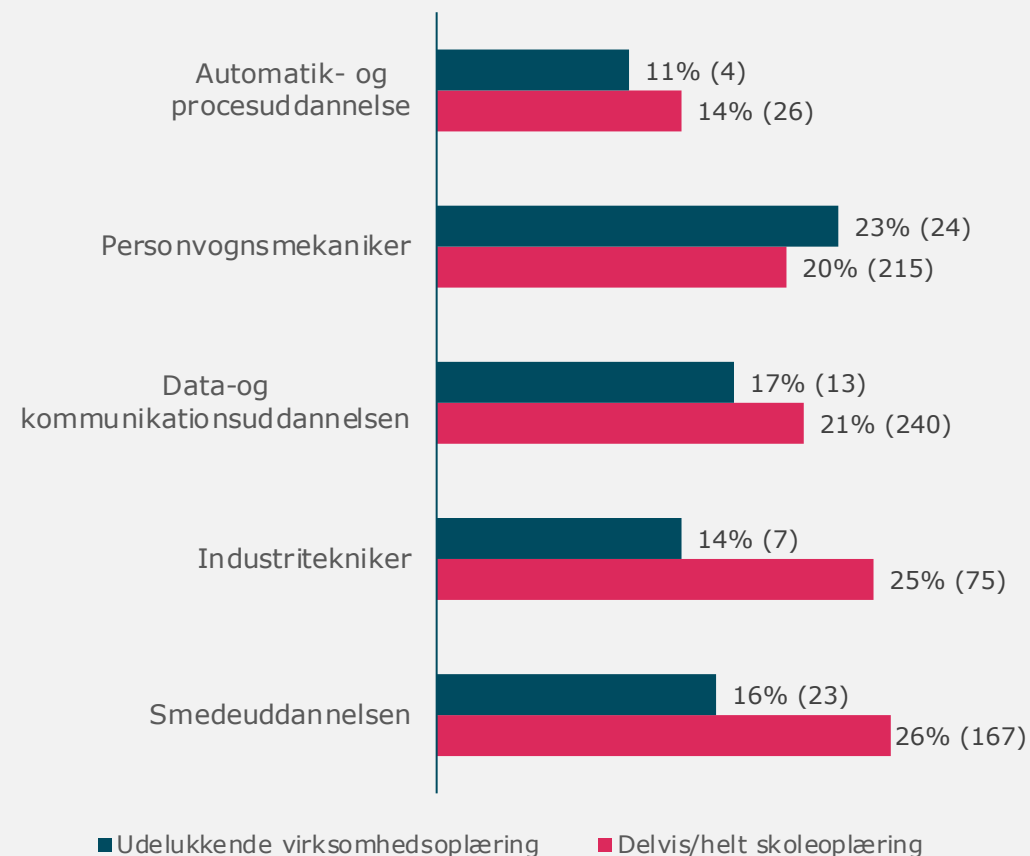
På størstedelen af de store uddannelser er frafaldet større blandt lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring relativt til lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring

På størstedelen af de fem skitserede MI-uddannelser er frafaldsprocenten større blandt lærlinge optaget i skoleoplæring relativt til lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring. Denne tendens gør sig gældende på hhv. Automatik- og procesuddannelsen, Data- og kommunikationsuddannelsen, Industritekniker samt Smedeuddannelsen.

På automatik- og procesuddannelsen er frafaldet 3 procentpoint større blandt lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring relativt til lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring. På smedeuddannelsen er frafaldet hele 10 procentpoint større blandt lærlinge optaget i skoleoplæring. Det er væsentligt at være opmærksom på, at disse frafaldsprocenter udregnes ud af de lærlinge, som starter på hovedforløbet og ikke grundforløb 2.

Den modsatte tendens forekommer på Personvognsmekanikeruddannelsen. Det fremgår her af figuren, at frafaldet er 3 pct. point større blandt lærlinge, som udelukkende har været i virksomhedsoplæring relativt til lærlinge, som har været optaget i skoleoplæring.

Figur 6.1 Frafaldspct. på hovedforløbet på de 5 største af Metalindustriens uddannelser fordelt på, hvorvidt lærlingen udelukkende har været i virksomhedsoplæring eller delvis/helt i skoleoplæring på hovedforløbet – årgang HF 2016

Lærlingene i skoleoplæring beskrives som frafaldstruede

Lærlinge i skoleoplæring beskrives som skrøbelige og frafaldstruede

Størstedelen af de interviewede ledere og instruktører i skoleoplæringscentre peger på, at der er en stor risiko for, at lærlinge i skoleoplæring frafalder deres uddannelse. I forlængelse heraf beskriver de, hvilke lærlinge der typisk ikke får en læreplads, men som i stedet må fortsætte uddannelsen i skoleoplæring. Lærlingene er ofte karakteriseret ved, at de har psykiske problemer og ikke oplever en god støtte og opbakning fra familie og venner. Ydermere peger nogle af interviewpersonerne på, at lærlinge i skoleoplæring ikke er fagligt stærke. Andre vurderer, at lærlinge i skoleoplæring ikke mangler håndværksmæssig faglighed, men i stedet kommunikative færdigheder, selvtillid samt evnen til at sælge sig selv.

“Der er nogle af dem som er, frafaldstruet helt bestemt. Og der er nogle af de elever, som kommer ind, som ikke kan begå sig i en virksomhed. Og de har en masse bagage og ingen støtte hjemmefra.”

-Chef for lærestedscenter

“De er mere introverte, de har større behov for støtte, dem som er i skoleoplæring. Jeg synes ikke, de har mangel på faglighed, det har de styr på. Det er mere det her med at sælge sig selv, som de skal have hjælp til – ellers tror jeg virkelig nogen af dem stopper på uddannelsen.”

-Faglærer på skoleoplæringscenter

“

“Dem vi har i skolepraktik, de er svage på det faglige og det psykiske. Der er mangel på arbejdskraft, så det er ikke af den grund, at de går her. Det er simpelthen, fordi de ikke er stærke nok. Det er elever, som er frafaldstruet.”

-Instruktør på skoleoplæringscenter

“

“Og dem som er i skoleoplæringen, de er der alle af en årsag. De har ikke alle nogen bogstavkombinationer, men de står bare bagerst på perronen, når det kommer til at søge læreplads. De er typisk meget introverte, så de er ikke dem som bare siger “her kommer jeg”

-Instruktør på skoleoplæringscenteret

KAPITEL 8

Lærlingernes oplevede udbytte af skoleoplæring

Lærlingernes oplevelse af skoleoplæring

Størstedelen af de interviewede lærlinge er positivt stemte overfor skoleoplæring

Samtlige af de interviewede lærlinge giver udtryk for, at de godt kan lide at være i skoleoplæring. Lærlingene henviser bl.a. til, at der i skoleoplæring er tid til fordybelse samt mulighed for selv at vælge hvilke projekter, man har lyst til at arbejde på.

”Jeg synes, den er fantastisk. Vi får meget frihed til at fordybe os i de projekter, vi selv har lyst til, hvis det er relevant til vores fag. Så det synes jeg er rigtig godt.”

- Lærling i skoleoplæring

Et mindretal af de interviewede lærlinge er mere negativt stillede overfor skoleoplæring. Disse lærlinge henviser til, at underviserne ikke er engagerede, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at de ikke hjælper lærlingene i gang med projekter, der er fagligt relevante. Lærlingene beskriver, at tiden i skoleoplæring i stedet bliver brugt på at se serier og surfe på rundt på internettet og de sociale medier, hvilket lærerne er ligeglade med.

”Skolepraktik var røv kedeligt. Vi lavede ingenting. Jeg var der i seks måneder. De undervisere der er er ligeglade med, hvad man laver. Det er kun, når lederen kommer forbi. Folk sidder og ser Netflix og Youtube.”

- Lærling i skoleoplæring

Få lærlinge synes, at skoleoplæringen er mere attraktiv end lære i en virksomhed

Lærlinge der har prøvet både at være i skoleoplæring og i lære hos en virksomhed, foretrækker klart skoleoplæringen. De lægger her vægt på, at der er yderligere tid til fordybelse, og at man derfor i højere grad kan forstå, hvorfor man løser arbejdsopgaver på den måde, som man gør.

”Jeg har prøvet både at være på læreplads og i skolepraktik, og jeg foretrækker skolepraktikken til uendelighed, for jeg hører fra kollegaer der er derude, at man ikke lærer så meget derude. Tiden bliver brugt på at producere, så det bliver ikke prioriteret, at man skal lære hvordan tingene fungerer...”

- Lærling i skoleoplæring

Samtidig oplever nogle lærlinge, at de kan agere mere selvstændigt i skoleoplæring relativt til ude i virksomhederne. Særligt de lærlinge, som har været i skoleoplæring i en længere periode fortæller, at de har fået nogle bestemte ansvarsområder i skoleoplæringsværkstedet, hvilket har en positiv indvirkning på motivationen til gennemføre uddannelsen.

”De er gode til at differentiere blandt os elever i skoleoplæring. Jeg har også mere ansvar på værkstedet i skoleoplæring, og er blevet mere selvstændig, fordi jeg har været her i så lang tid. Det er meget motiverende for mig ift. at færdiggøre min uddannelse”

- Lærling i skoleoplæring

Lærlingernes oplevelse af lærerne i skoleoplæring

Lærlingernes oplevelser af lærerne i skoleoplæring

#1

Lærlinge fremhæver lærernes faglige kompetencer

Adskillige af de interviewede lærlinge vurderer, at deres lærere er dybt fagligt kompetente. Lærlinge oplever, at lærerne kan deres håndværksmæssige kram, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at lærerne altid kan hjælpe lærlingen videre, hvis der opstår problemer eller udfordringer i projekterne.

#2

Lærerne vurderes til at have gode sociale kompetencer

Flere af de interviewede lærlinge i skoleoplæring fremhæver, at deres lærere ikke kun hjælper dem med faglig sparring, men at de ligeledes er med til at skabe en god stemning på værkstedet. Lærlinge beskriver, at deres lærere bl.a. skaber en god stemning ved at fortælle sjove historier og vittigheder samt ved at lade lærlingene grine og pjatte, når tiden er til det. I forlængelse heraf fortæller lærlingene, at lærerne forsøger at skabe et fællesskab i skoleoplæring med fokus på, at lærlingene skal styrke deres evner til at samarbejde.

#3

Lærerne har stærke pædagogiske kompetencer

Blandt de interviewede lærlinge peger en stor andel på, at deres lærere i skoleoplæring er gode til at hjælpe dem med at forstå de problemstillinger, som de måtte møde i deres skoleoplæringstid. Samtidig fremhæver lærlingene, at lærerne er gode til at forklare tilgangen til, hvordan projekter og opgaver løses bedst muligt – og lærerne forklarer det gerne flere gange, indtil lærlingene forstår det.

“

“De kan godt lide at være sociale med os og fortælle jokes og sjove historier. Vi er her alle sammen, og vi deler værksted, så det er bedst, hvis der ikke er nogen, der er sure på hinanden. Vi kan alle med hinanden.”

- Lærling i skoleoplæring

“

“Instruktøren kan altid hjælpe! Jeg har ikke oplevet, at han ikke kunne hjælpe mig.”

- Lærling i skoleoplæring

“

“Selvfølgelig synes han, vi skal prøve at finde ud af det selv først, og han kan pege efter, hvor man skal lede efter information, men hvis vi slet ikke kan finde ud af det, så forklarer han det gerne – og også gerne flere gange.”

- Lærling i skoleoplæring

Antallet af lærere i skoleoplæring

Enkelte lærlinge fremhæver mangel på instruktører i skoleoplæring

En mindre andel af lærlingene giver i de kvalitative interviews udtryk for, at der ikke er instruktører/lærere nok i skoleoplæringen. Konsekvenserne heraf er ifølge lærlingene, at de ikke dygtiggør sig fagligt, fordi instruktørerne ikke har tiden til at efterse lærlingenes arbejde og give feedback herpå. Desuden kommer mangel på instruktører i skoleoplæring til udtryk ved, at lærlingene ofte selv skal tage initiativ til, at instruktøren finder nye projekter.

“Der er ikke nok instruktører, og det gør, at det er nemmere at gemme sig. Der er ingen der kommer og tjekker op på det man laver, så man bliver heller ikke dygtigere.”

- Lærling i skoleoplæring

“Vi sad meget alene og selv skulle bede om, at de skulle finde på et projekt, vi skulle lave.”

- Lærling i skoleoplæring

Størstedelen af lærlingene vurderer dog ikke, at der mangler flere lærere i deres skoleoplæring, hvilket kommer til udtryk ved, at lærerne altid opleves som værende tilgængelige, hvis lærlingene har brug for hjælp eller mangler bestemte materialer eller værktøjer.

“Jeg synes ikke, vi mangler lærere, de kan sagtens holde styr på det, og hvis man skal bruge noget, så kan man altid finde dem, der er plads til flere, men det fungerer helt fint, som det er.”

- Lærling i skoleoplæring

Det er ifølge ledere af skoleoplæringscentre svært at tilpasse antallet af instruktører til lærlinge-ratioen

Ledere og medarbejdere i skoleoplæring oplever, at det er svært at tilpasse antallet af undervisere i skoleoplæring til antallet af lærlinge. Dette er svært, eftersom antallet af lærlinge i skoleoplæring hurtigt kan stige eller falde alt efter om lærlinge får en læreplads eller mister sin læreplads i en virksomhed. Samtidig er der nogen uddannelser, hvor antallet af skoleoplæringslærlinge er lavt, hvilket har en indvirkning på økonomien til at ansatte lærere i skoleoplæring.

“Men generelt søger elever væk 2 uger efter de starter på skoleoplæringen, fordi det går op for dem, at de ikke har lyst til at være der, og så søger de heldigvis ofte en lærlingeplads i stedet. Omvendt er der også nogen, som så kommer tilbage i skoleoplæring, fordi det ikke gik i ude i virksomheden. Så det kan også være en udfordring at afpasse antallet af instruktører til elev-ratioen.”

- Chef for lærestedcenter

“Jeg synes, det er svært, når man kommer ned til, hvornår man skal have en instruktør. Når vi kommer ned til at have 2-3 elever, så hænger økonomien ikke sammen længere.”

- Uddannelseschef

Lærlingernes oplevelse af arbejdet i skoleoplæring

Størstedelen af lærlingene synes det er positivt, at arbejdet i skoleoplæring er anderledes end i virksomheder

#1

I skoleoplæring er der ikke er skarpe deadlines

Lærlinge fortæller, at arbejdsmiljøet i skoleoplæring er karakteriseret ved, at der ikke er skarpe deadlines, hvormed man som lærling har god tid til at løse og fordybe sig i sine opgaver. Flere lærlinge er meget positivt stemte herfor og henviser til, at det er en styrke ved skoleoplæring, at man har bedre tid til at forstå, hvorfor man løser en arbejdsopgave, som man gør. Ifølge lærlingene er der i skoleoplæring mere fokus på læring, mens der i virksomhederne er mere fokus på at arbejde effektivt og mindre fokus på læring. Enkelte lærlinge er kritisk overfor, at der ikke er samme krav om deadlines og samarbejde i skoleoplæring og henviser til, at man får et forskruet billede af, hvad arbejdsmarkedet kræver.

#2

Lærlinge kan øve sig i alle de forskellige discipliner fra deres fag i skoleoplæringen

Flere lærlinge giver udtryk for, at skoleoplæringen har den styrke, at man som lærling har mulighed for at træne alle discipliner eller teknikker indenfor sit fag. Dette er en stor kontrast til i en virksomhed, som er specialiseret i at gøre brug af enkelte teknikker eller discipliner. Lærlinge føler derved, at de bliver bedre fagligt klædt på af at være i skoleoplæring.

#3

Flere lærlinge værdsætter valgfrihed i skoleoplæring

Til tider skal lærlingene løse såkaldte 'øveopgaver', som skal styrke lærlingenes færdigheder. De fleste lærlinge er positivt indstillet overfor øveopgaverne, fordi de ofte selv kan vælge mellem en række opgaver. I forlængelse heraf mener flere lærlinge, at der er større valgfrihed i skoleoplæring relativt til i en virksomhed, hvor det oftere er givet på forhånd, hvad man skal arbejde med.

“

“Det var rart med ekstra værkstedstid på både de store og små maskiner. Det var meget rart at lære maskinen at kende uden, at man havde en deadline, som man jo har i en virksomhed. Jeg vil mene, at det har hjulpet mig meget at være i skolepraktik pga. den ekstra tid og fordybelse.”

- Lærling i skoleoplæring

“

“Der er nogle virksomheder, der kun har fokus på bestemte teknikker og discipliner, og hvis man kun har en læreplads, hvor man kun lærer den ene teknik, så kan man kun lære den anden teknik på hovedforløbene. I skoleoplæringen der lærer vi alle discipliner.”

- Lærling i skoleoplæring

“

“I virksomheder handler det om produktion, og man skal producere ud fra et design, som der er givet til en på forhånd. I skoleoplæring kan jeg selv designe hvad det er jeg gerne vil lave. Det er den frihed man har som skolepraktikant

- Lærling i skoleoplæring

Ledere og oplæringscentermedarbejderes syn på arbejdet i skoleoplæring

Ligesom lærlingene, peger ledere og skoleoplæringsmedarbejdere på, at arbejdsmiljøet er anderledes i skoleoplæring

De interviewede ledere og skoleoplæringsmedarbejdere peger ligesom lærlingene på, at arbejdet og arbejdsmiljøet i skoleoplæring adskiller sig fra arbejdet og arbejdsmiljøet i en virksomhed. Størstedelen fremhæver, at de sagtens kan finde gode og fagligt relevante opgaver til lærlingene, men at der ikke på samme måde er deadlines og masseproduktion, som det er tilfældet i virksomhederne. Samtidig påpeger flere, at kulturen- og stemningen ikke er den samme i et skoleoplæringsværksted som i en virksomhed. I den forbindelse finder ledere og skoleoplæringsmedarbejdere det særligt problematisk, at lærlinge i skoleoplæring omgås med andre lærlinge og derfor ikke har andre svende, som de kan spejle sig i og se op til.

“

“Men det er svært at skabe samme stemning i skoleoplæring, som den der er ude i virksomhederne. Du har ikke svende, som går og arbejder fuldtid ved siden af dig, som man kan spejle sig i. Det er den største udfordring med skoleoplæringen det er, at det er, at det er andre elever man omgås med. Der er ikke forbilleder på samme måde. Der er selvfølgelig underviserne, men de går ikke og arbejder på samme måde som svende gør. Der mangler der altså lidt på det plan.”

- Instruktør på skoleoplæringscenter

Praksisnære opgaver i skoleoplæring

Enkelte lærlinge oplever mangel på spændende og praksisnære opgaver i skoleoplæring

Som nævnt på forrige side, er det størstedelen af de interviewede lærlinge, som synes det er positivt, at arbejdet og opgaverne i skoleoplæring adskiller sig fra arbejdet og opgaverne i virksomhederne. Et mindretal af de interviewede lærlinge er dog kritiske overfor de opgaver, som de skal løse i skoleoplæring. De beskriver opgaverne som kedelige og ikke særlig praksisnære, hvilket mindsker motivationen hos lærlingene i skoleoplæring. For at gøre opgaverne mere praksisnære foreslår lærlingene, at skoleoplæringscenteret i større omfang samarbejder med virksomheder og derigennem finder projekter, som lærlingene kan arbejde med i skoleoplæringen.

“Det er virkelig sølle i skoleoplæring ift. opgaver. Mange af de opgaver vi får har været tidligere hovedforløbsopgaver, og hvis man bare skal sidde og løse dem - det er bare kedeligt. Jeg ville gerne arbejde på nogle projekter fra kunder udefra. Det vil være mere lig med det, som jeg tror, vi kan lave ude i virksomhederne.”

- Lærling i skoleoplæring

“Nogle gange savner jeg et rigtigt arbejdsmiljø, for det er sjældent, at der kommer nogle rigtige opgaver. Der har været flere projekter, hvor projekter er startet og så bare blevet smidt væk, fordi det ikke var godt nok. Det er ikke motiverende, når det ikke kan bruges af folk bagefter.”

- Lærling i skoleoplæring

“Vi har ikke defekte produkter og ting, som der kommer ind i butikken, som vi skal kigge på. Det er ikke helt så virkelighedsnært ift. En rigtig læreplads.”

- Lærling i skoleoplæring

Opgavernes praksisnærhed varierer fra uddannelse til uddannelse ifølge medarbejdere og ledere af oplæringscentre

Medarbejdere og ledere af skoleoplæringscentre giver udtryk for, at det på nogen uddannelser er nemmere at finde praksisnære opgaver end på andre uddannelser. Flere nævner, at opgaverne i skoleoplæringen på personvognsmekaniker er meget praksisnære, mens det er sværere at finde virkelighedsnære opgaver på andre uddannelser såsom data-og kommunikation. Dog pointeres det af flere, at opgaverne i skoleoplæring typisk er karakteriseret ved at være af et mindre omfang, hvilket adskiller sig fra større projekter i virksomhederne.

“På personvognsmekaniker er det meget virkelighedsnært. Der har vi en aftale med uddannelsesudvalget om, at ansattes biler kommer ind på værkstedet og bliver serviceret ligesom på et almindeligt værksted. På data-it har vi aftaler om fx klargøring af 150 pc'er, for at få nogle opgaver ind. Men der løser de også opgaver, som er mere typiske skoleopgaver. På data-it er det lidt sværere at gøre alle opgaver virkelighedsnære.”

- Chef for lærepladscenter

“Alle gør det bedste de kan, men nogle uddannelser har bare nemmere ved at tilrettelægge skoleoplæringen end andre.”

- Uddannelseschef

“Rent fagligt, der kører vi samme niveau. Der finder jeg opgaver, som der svarer til det, der er ude i virksomheder. Det er selvfølgelig klart, at de større projekter, det laver de ikke.”

- Instruktør på skoleoplæringscenter

Praksisnære opgaver i skoleoplæring motiverer lærlingene

“

Det giver mig noget, at jeg får fri hånd til at prøve at lave nogle ting, som man kan bruge til noget. Vi er i gang med at lave nogle knivholdere til nogle slagtere, og det er fedt, fordi der er nogen, der kommer til at bruge dem bagefter. Så får man lyst til at lave endnu mere, når man ved, at nogen får glæde af det”

- Lærling i skoleoplæring

KAPITEL 9

Jagten på en læreplads

Lærlinge synes, det er svært at få en læreplads

Psykiske problemer og manglende sociale kompetencer er årsager til, at lærlinge har svært ved at finde en læreplads

Blandt de interviewede lærlinge i skoleoplæring påpeger flere, at det er svært at finde sig en læreplads. En lærling beskriver f.eks., hvordan psykiske problemer er en hæmsko for vedkommendes overskud til at søge en læreplads. Andre lærlinge vurderer ikke, at de har de rette sociale og kommunikative kompetencer, som de anser for at være nødvendige i den første kontakt med virksomheden og i et efterfølgende lærlingeforløb.

”Da jeg var i grundforløbet, var det meget svært, pga. min historie med psykiske problemer. Jeg vidste ikke, om jeg kunne fuldføre studiet. Derfor i løbet af grundforløbet, så fokuserede jeg ikke så meget på at søge, men fokuserede mest på bare at klare forløbet. Jeg søgte det, som jeg skulle søge for at komme i skolepraktik.”

- Lærling i skoleoplæring

”For at være ærlig, så grunden nok til at jeg ikke er endt i en rigtig læreplads er fordi, at jeg selv ikke er super god til at lede aktivt, og få snakket med dem direkte. Jeg er lige lovlig asocial og mangler nok lidt sociale kompetencer, hvis man kan sige det sådan. Det har hjulpet en del at være her i skolepraktik, hvor der er andre elever, grundforløbs elever og brobyggerelever, som jeg i den sammenhæng kan snakke med”

- Lærling i skoleoplæring

Lærlinge oplever, at virksomhederne ikke vil ansætte dem

Flere af de interviewede lærlinge i skoleoplæring har en oplevelse af, at der ikke er nogen virksomheder, som vil ansætte dem som lærlinge. En lærling fortæller eksempelvis, hvordan virksomheden eksplicit har givet udtryk for, at de ikke vil ansætte ham grundet manglende erhvervs erfaring og fordi, der ikke er længe til, at han er færdiguddannet. Desuden fortæller andre lærlinge, at de må sende ansøgninger afsted til de samme virksomheder gentagende gange uden at få svar.

”Jeg søger, som jeg skal, men der er ikke rigtig nogen, der kan brokke sig over, når lærepladsen siger, at vi ville gerne have dig, men det giver ikke mening for os at hyre dig, fordi jeg har så lidt tid tilbage samt min erhvervs erfaring. Så må jeg ikke have mere end et par ugers praktik ad gangen. Jeg har fået at vide fra skolen, at jeg decideret ikke må udsætte min uddannelse mere, om det så bare var en måned.”

- Lærling i skoleoplæring

”Mange genfremsender ansøgninger til de samme virksomheder, og på et tidspunkt løber man jo tør for virksomheder i nærområdet. Men de svarer ikke, så ja – de vil jo ikke ansætte os”

- Lærling i skoleoplæring

Lærlingernes syn på EMMA-kriterierne

Flere lærlinge i skoleoplæring presses af EMMA-kriterierne

Hvis lærlingen ikke har fundet en lærested, når vedkommende afslutter sit grundforløb, tilbydes skoleoplæring på nogen af metalindustriens uddannelser. Under hele skoleoplæringsforløbet skal lærlingen opfylde egnethedsbetingelserne, de såkaldte EMMA-kriterier, som bl.a. indebærer, at lærlingen skal være geografisk mobil, og derfor skal opsøge og acceptere en læreplads i hele landet.

I de kvalitative interviews giver lærlinge i skoleoplæring udtryk for, at de presses af EMMA-kriterierne, og særligt kriteriet om at være geografisk mobil. Personlige udfordringer eller etableret familieliv er blandt de hyppigste årsager til, at lærlinge ikke har lyst til eller mulighed for flytte langt væk for at få en lærested. Lærlinge fremhæver desuden, at de vil stoppe på uddannelsen, hvis de bliver tvunget til at takke ja til en læreplads i den anden ende af landet. Nedenstående er citater fra lærlinge i skoleoplæring.

"Jeg synes, det er et ekstremt pres på os. Jeg er stadigvæk deprimeret, kæmper med stress og angst, og har nogle dage, hvor jeg har brug for søge tilflugt hos mine forældre. Der er det ikke holdbart, hvis jeg skal bruge 4 timer på offentlig transport. 2 timer er mit max ellers kan jeg ikke få det til at hænge sammen."

"Jeg er helt enige i at vi skal være aktivt søgende, men jeg har et liv med børn og familie her, så jeg kan ikke bare flytte til Nordjylland f.eks."

"Jeg er 18 år, og har ikke pengene til at flytte til den anden ende af landet for at få en læreplads. Og problemet er også, hvis de møder kl. 06 om morgenen, og jeg ikke kan flytte tættere på, så skal jeg tage toget aftenen inden, så det virker ikke rigtig."

"Hvis jeg blev tvunget til at tage en læreplads i København, når jeg selv bor i Jylland, så ville jeg nok stoppe på uddannelsen."

"En mand der ikke har familie kan måske godt flytte. Jeg har en familie med 2 børn og hus på Sjælland. Jeg ville ikke kunne acceptere en praktikplads i Jylland. Jeg ville ikke kunne se, hvordan jeg ville kunne klare det."

Lærlinge og skoleoplæringsmedarbejders syn på EMMA-kriterierne

Enkelte lærlinge kan fint tilpasse sig EMMA-kriterierne

Det er ikke alle, som ser negativt på EMMA-kriterierne, og som presses af mobilitetskravet. Nogle lærlinge udtrykker en villighed til at opfylde EMMA-kriterierne, hvormed de gerne vil flytte til den anden ende af landet eller endda til udlandet for at få en læreplads. Andre lærlinge udtrykker, at de gerne vil flytte efter et lærested, men dog alligevel foretrækker en læreplads i deres nærområde.

”Jeg kommer fra Nordjylland og endte med at flytte til Nordvestsjælland for at arbejde. Det var ikke for mig et problem, jeg havde gerne flyttet til Norge og Sverige, hvis det skulle være”

- Lærling i skoleoplæring

”Jeg har ikke noget imod at flytte for en læreplads. Jeg ville helst undgå det, men hvis man nu finder en plads, så er man selvfølgelig nødt til det.”

- Lærling i skoleoplæring

”For nyligt havde vi en der flyttede for at tage en læreplads. Han flyttede til byen, så han kunne møde ind kl. 06 om morgenen. Det ville dog ikke være realistisk for mig at gøre det. Jeg skal lige have sparet lidt mere sammen. Jeg startede på uddannelsen lige efter 9. klasse, så jeg har ikke haft mulighed for at spare op i et sabbatår, og jeg er ikke så mobil fordi jeg ikke har kørekort, selvom jeg er i gang med det. Skolepraktikydelsen hjælper dog, så jeg begynder at nærme mig.”

- Lærling i skoleoplæring

Der er risiko for frafald, hvis EMMA-kriterierne håndhæves til fulde

Mobilitetskravet rammer nogle særligt hårdt: de ældre lærlinge med børn og familier, og de helt unge lærlinge, der ikke er klar til at flytte hjemmefra. Det er vanskeligt at bede dem om at flytte på tværs af landet. Andre er meget mobile, særligt på data- og kommunikation hvor lærepladserne er sværere at få. Skolen håndhæver mobilitetskravet, for det meste i et menneskeligt perspektiv, hvor der også vises forståelse for den enkeltes situation. Dette gøres med øje for, at lærlingene risikerer at falde fra uddannelsen, hvis de presses til at tage et lærested, der ligger langt væk fra deres hjem.

”Vi skubber dem reelt ikke mere end en time ud. Vi oplever, at vi mister dem, hvis vi kræver at de skal søge langt væk, og skal tage pladsen, hvis de får den tilbudt.”

- Leder af skoleoplæringscenter

”Altså jeg synes det er mere demotiverende end motiverende. Specielt hvis det er helt unge mennesker. Der tænker jeg at vi som skole også skal vurdere hvad der er ret og rimeligt at bede en elev om.”

- Leder af skoleoplæringscenter

”Jeg har egentlig bare haft det sådan, at man kan tilbyde eleven en læreplads langt væk, men hvis ikke eleven er parat til det, så giver det ikke mening at presse dem til det. Så falder de fra, og det handler vel også om at fastholde dem i uddannelse. Så det er ikke noget vi som sådan slår helt vildt hårdt ned på”

- Uddannelseschef

Hjælp i søgen efter læreplads

Flere lærlinge fortæller, at skolen og lærerne er en god hjælp i søgen efter en læreplads

Størstedelen af de interviewede lærlinge i skoleoplæring fortæller, at skolen eller skoleoplæringscenteret har været en god støtte i søgen efter en læreplads. Lærlingene beskriver, at de bl.a. har fået gode råd til at skrive en ansøgning og CV samt, at lærepladskoordinatoren har udsendt beskeder med information om relevante læresteder. Enkelte lærlinge påpeger dog, at de gerne så, at de var blevet trænet i at skrive ansøgninger og CV samt at gå til samtale tidligere på grundforløbet og ikke først i skoleoplæringen.

"Vores vejleder sender beskeder ud, når hun finder noget, som er relevant for vores uddannelse. Hun sendte også den som jeg er ved at søge. Vi havde også to dages workshop, hvor det bare handlede om at skrive ansøgninger, de hjalp med at finde virksomheder, formulering af ansøgninger osv."

- Lærling i skoleoplæring

"Altså, i skolepraktikken har de hjulpet. Der har de taget dage ud for at give os kursus i at skrive en god ansøgning. Jeg vil egentlig sige at skolepraktikken har været meget flittig. Det var i grundforløbet som jeg ikke følte der var nok hjælp til at søge en læreplads."

- Lærling i skoleoplæring

Samtidig oplever flere lærlinge, at skoleoplæringsinstruktørerne glædeligt fortæller om hvilke erfaringer, de har gjort sig på arbejdsmarkedet, samt informerer om, hvilke virksomheder der søger lærlinge.

"... min skolepraktik instruktør og de andre ansatte har været i feltet i mange år, og ved meget om det og fortæller om deres erfaringer. Og der bliver informeret til os elever hver gang der er nogle der søger og hvor de søger henne."

- Lærling i skoleoplæring

Lærlingene er meget positivt stemte overfor skolearrangementer, hvor relevante virksomheder deltager

Flere lærlinge i skoleoplæring nævner i de kvalitative interviews, at skolen faciliterer en workshop, hvor lærlingene kan møde repræsentanter for virksomheder, som søger lærlinge. Lærlingene beskriver med stor begejstring denne workshop, hvor de får mulighed for at få dybere indsigt i, hvad det vil sige at være lærlinge i forskellige virksomheder.

"Vi har noget der hedder virksomhedernes dag, hvor der kommer en håndfuld virksomheder herud, hvor man så kan speeddate med virksomhederne for at prøve at finde et match."

- Lærling i skoleoplæring

"Der er sådan noget, hvor virksomhederne kommer ud på skolen. Jeg synes, det fungerer godt, man lærer virksomheden lidt at kende før man ved om man vil søge den. Det er ofte en af medarbejderne, der står og snakker, som man kan ende med at arbejde sammen med. Så man lærer, hvordan medarbejderne er, hvad arbejder de med, så det synes jeg er rigtig fedt."

- Lærling i skoleoplæring

Skoleoplæringsinstruktører og ledere peger på gode værktøjer i søgen efter læreplads

De interviewede skoleoplæringsinstruktører og ledere af skoleoplæringscentrene fremhæver gode værktøjer, som hjælper lærlinge i jagten på et lærested. De fremhæver bl.a. VR-briller, som træner lærlingene i en samtalesituation.

"Ja, vi har det her VR-briller, som træner eleverne i en samtalesituation. Vi har workshops ift. at skrive CV og ansøgning, workshops i samtalestrategier. Vi sørger for, at eleverne får en formel liste over de faglige mål de har opnået. Så vi har rigtig mange værktøjer som vi stiller til rådighed i den sammenhæng."

- Leder af skoleoplæringscenter

Hvad lægger lærlingene vægt på ved en læreplads?

Lærlingene lægger vægt på følgende virksomheds-egenskaber, når de søger efter et lærested:

#1 Et godt arbejdsmiljø med plads til humor
Mange af de interviewede lærlinge peger på vigtigheden af, at der i virksomheden er et godt arbejdsmiljø. Flere af dem uddyber og fortæller, at de ønsker en professionel og faglig stærk arbejdsplads, men også en arbejdsplads, hvor der er en god tone og højt humor blandt kollegerne.

#2 Afstanden til lærestedet
Foruden et godt arbejdsmiljø peger flere af de interviewede lærlinge på afstanden til lærestedet som et af de vigtigste kriterier i søgen af et lærested. Alle de interviewede lærlinge ønsker et lærested så tæt som muligt på deres bopæl.

#3 Løn
Når lærlingene blev adspurgt om, hvor vigtigt løn er for dem, så påpeger flere, at det ikke er det væsentligste kriterium for en god læreplads. De fleste ønsker blot at få en almindelig lærlinge løn. Enkelte lærlinge fortæller dog, at de forventer at lønnen stemmer overens med arbejdsmængden.

“

“Det er ret vigtigt for mig, at det er tæt på. Man kan komme til at bruge meget tid, og det koster også mere i transport.”

- Lærling i skoleoplæring

“

“Der skal være plads til alle, men der skal også være lidt værkstedshumor.”

- Lærling i skoleoplæring

“

Jeg er typen, der knokler over alle bjerge, så jeg forventer, at lønnen er okay til, at jeg kan knokle. Jeg gider ikke at knokle, hvis ikke lønnen er derefter.”

- Lærling i skoleoplæring

Hvad lægger lærlingene vægt på ved et lærested?

Lærlingene lægger vægt på følgende virksomheds-egenskaber, når de søger efter et lærested:

#4

Flere fremhæver fleksibilitet som en vigtig egenskab, især i forhold til arbejdstider

Flere lærlinge fremhæver, at de synes en positiv egenskab ved et firma er, hvis de har fleksible arbejdstider. Således kan det hjælpe lærlinge, der ikke enten kan eller vil møde ind kl. 06 om morgenen til at kunne passe deres arbejde. Flere af lærlingene fremhæver i den forbindelse, at er villige til blive til længere ud på eftermiddagen, hvis de må møde senere ind på arbejde.

#5

Andre lærlinge vurderer, at faste rammer er gavnligt for dem

Enkelte lærlinge mener dog ikke at fleksible arbejdstider nødvendigvis er at foretrække for dem. Således foretrækker de hellere at have faste arbejdstider sammen med svendene på arbejdspladsen, så de har en sikkerhed, hvis der nu skulle gå noget galt, så de kan få hjælp.

#6

Nogle lærlinge vægter ordentligt værktøj højt

Når adspurgte omkring, hvor vigtigt det er for lærlingen, at der er ordentligt værktøj på arbejdspladsen, så er det varierende hvor vigtigt, det er for de enkelte lærlinge. Nogle lærlinge mener, at det er meget vigtigt med ordentligt værktøj og peger på, at man ikke kan udføre sit arbejde ordentligt uden ordentligt værktøj. Andre lærlinge har ikke noget imod, at værktøjet er lidt gammelt, så længe det bare virker.

#7

Virksomheden har en grøn profil

En stor del af de interviewede lærlinge lægger vægt på, at virksomhederne har en stærk grøn profil. Lærlinge peger bl.a. på vigtigheden af, at virksomheden affaldssorterer ordentligt samt, at virksomhederne er klimabevidste ift. deres CO² udledning.

“Det betyder også rigtig meget. Hvis jeg skulle vælge mellem 2 steder hvor den ene er fast, og en anden er fleksibel så vil jeg helst vælge den fleksible. Jeg kan også være fleksibel ift. at blive længere.”

- Lærling i skoleoplæring

“Godt værktøj - det er det halve arbejde. Så hvis ikke værktøjet ikke er i orden, så bliver arbejdet derefter. Det er vigtigt at der er godt håndværktøj men også at maskinerne er i orden. Og at der er det værktøj som man skal bruge.”

- Lærling i skoleoplæring

“Jeg kan sagtens leve med at det er faste arbejdstider, specielt fordi det giver mening at vi møder ind sammen med svendene, for hvis der er noget der går galt, så er der nogen der ved hvordan man løser det.”

- Lærling i skoleoplæring

“Jeg er et slags menneske der tænker meget på klima, så det betyder noget.. Vi var på besøg i en virksomhed, og de går rigtig meget op i miljø og energibesparelser, og det var jeg helt vild med...”

- Lærling i skoleoplæring

Hvad lægger lærlingene vægt på ved et lærested?

Det er mindre vigtigt for lærlinge, hvilken konkret specialisering et lærested har

Firmaets specialisering henviser til, at der inden for mange fag er forskellige specialiseringer. Det kan være at et firma kun udarbejder nogle bestemte niche produkter, eller at man kun beskæftiger sig med reparation fremfor produktion osv. Nogle lærlinge vægter meget højt at kunne få en læreplads hos et firma, der specialiserer sig i netop det aspekt af deres fag, som de interesserer sig mest for. For andre lærlinge er det dog knapt så vigtigt, de vil hellere blot have en læreplads, hvad end de så skal lave indenfor deres fag.

“Ja det betyder noget. Man kan få meget forskellige opgaver, men meget tit, skal virksomheder specialisere sig til bestemte opgaver, og det synes jeg har betydning. Jeg vil helst udviklingsarbejde, men man skal tage hvad man kan få.”

- Lærling i skoleoplæring

Hvad tror skoleoplæringscentret, at virksomhederne vægter højest ved en lærling?

Virksomhederne vægter lærlinges mødestabilitet højt ifølge ledere og undervisere på skoleoplæringscentre

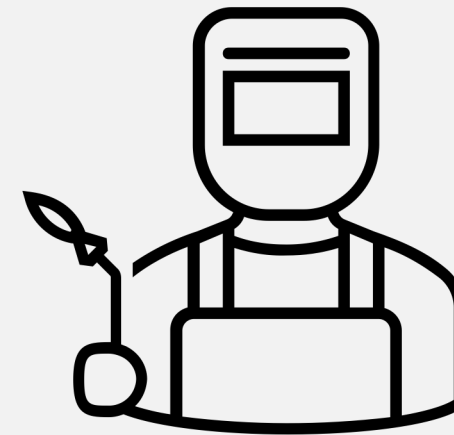
De interviewede ledere og undervisere i skoleoplæring peger på, at virksomhederne vægter højt, at en kommende lærling er mødestabil, har stærke kommunikative evner samt er i stand til at samarbejde med svendene i virksomheden.

“For et par år siden blev der lavet en stor undersøgelse fra erhvervsskolerne: ‘hvad vil mester have’. Og det er ikke faglighed som er topprioritet. Det er ting som mødestabilitet, kommunikative evner og samarbejdsevner som er topprioritet.”

- Leder af skoleoplæringscenter

“Mange vil gerne have de ældre, som er mere modne og mødestabile. Men omvendt er nogen opsat på et godt match, og nogle som er villige til også at tage de elever, som måske har nogle udfordringer. ”

- Instruktør i skoleoplæringscenter

KAPITEL 10

Forbedringstiltag

Forbedringstiltag fremhævet af ledere og instruktører på skoleoplæringscentre

Ledere og instruktører på skoleoplæringscentre fremhæver følgende forbedringstiltag og opmærksomhedspunkter:

#1

Det er en dårlig ide, at placere skoleoplæring ude på uddannelserne

Nogle af de interviewede ledere og instruktører på skoleoplæringscentre vurderer ikke, at det er hensigtsmæssigt at placere skoleoplæring ude på skolerne. De peger på, at der er risiko for, at lærlingene i skoleoplæring bliver nedprioriteret til fordel for lærlingene, som modtager klasseundervisning. En større fysisk afstand mellem de to vil derfor mindske risikoen for at skoleoplæringen bliver nedprioriteret.

#2

Vigtigheden af et godt fællesskab i skoleoplæring

Blandt de interviewede ledere og instruktører på skoleoplæringscentre kommer det til udtryk, at det er væsentligt at skabe en god stemning og et stærkt fællesskab blandt lærlingene i skoleoplæring. Flere af instruktørerne peger på, at det kan have en stor indvirkning på lærlingenes motivation, at de kan tale med de andre lærlinge i skoleoplæring og føler sig trygge i relationen.

#3

Bedre kommunikation mellem uddannelsessted og virksomhed

Nogen af de interviewede instruktører og ledere af skoleoplæringscentre betvivler, at mestrene har dybdegående kendskab til de oplæringsmål, som lærlingene skal opfylde, når de er lærlinge i en virksomhed. I den forbindelse peger flere dog på, at de som uddannelsesinstitution ikke har kommunikeret målene klart nok ud – hvorfor "skylden" ikke kun kan tillægges virksomhederne. Et opmærksomhedspunkt for fremtiden er derfor, at kommunikationen mellem virksomhederne og uddannelsesinstitutionerne forbedres således, at virksomhederne er helt klar over eget ansvar, når de ansætter lærlinge.

“

“Jeg ved, der er mange erhvervsskoler, som lægger skoleoplæring ud på uddannelserne. Det er i hvert fald en ubetinget dårlig ide, for de vil altid være 2.rangselever, hvis instruktøren skal hoppe imellem undervisning og skolepraktik.”

- Instruktør i skoleoplæringscenter

“

“Jeg kæmper for at lave et ungemiljø, hvor eleverne kan tale med hinanden. Jeg er med på at det skal ligne en arbejdsplads så meget som muligt, men jeg mener også, de her elever har brug for fællesskab og har brug for noget mere støtte på det rent menneskelige plan. Det skal være et trygt rum”

- Instruktør i skoleoplæringscenter

“

“Jeg gad godt at se en undersøgelse om hvor alvorligt mestrene tager lærlingeansvaret, eller helt simpelt hvor mange der kender til praktismålene. Men det er også vores skyld, at vi ikke har kommunikeret det godt nok ud”

- Instruktør i skoleoplæringscenter

Forbedringstiltag fremhævet af ledere og instruktører på skoleoplæringscentre

“

“Der er ingen tvivl om, at det alle virksomhederne slås med, det er at følge op på, hvad en lærling egentlig skal lære. Jeg tror, at virksomhederne skal lære at forstå, at man kan få meget mere ud af de unge, hvis man tager en samtale med dem. Og det er der ikke meget tradition for i mange brancher. Og hvis bare virksomhederne ville betragte lærlingene som en ansat, og ikke ringe til os, hvis deres lærling ikke klarer det godt, men selv satte sig ned og snakkede med deres lærling; hvad de har lært, hvor de skal hen – det ville ændre meget”

- Instruktør i skoleoplæringscenter

Lærlingernes forbedringsforslag til virksomheder og skoler

#1

Virksomhederne kan blive bedre til at forklare lærlingen, hvorfor de løser en opgave og ikke blot hvordan

De lærlinge der nu er i skoleoplæring, men tidligere har været i virksomhedsoplæring påpeger, at en væsentlig gevinst ved skoleoplæringen er muligheden for at forstå, hvorfor man bearbejder et materiale, som man gør. Disse lærlinge har en opfattelse af, at man i virksomhedsoplæring blev sat ind i tingene, ift. hvordan man skulle gøre, men ikke fik samme indblik i hvorfor.

"Man er lærling, man er ikke færdiguddannet. Virksomhederne skal tage sig bedre tid til at lære lærlingen, hvordan tingene fungerer. Det er okay, at man bruger tid på at lodde, men når man så har gjort det, så skal de også have at vide, hvorfor man gør det."

- Lærling i skoleoplæring

#2

Virksomhederne kan blive bedre til at respondere på lærlinges ansøgninger

Mange af de interviewede lærlinge påpeger en udfordring ift. at de fleste virksomheder, som de ansøger læreplads hos, ikke responderer på lærlingens ansøgning. Dette gør sig også gældende for virksomheder, som lærlingene har fået at vide, at de skulle søge læreplads hos fra deres instruktører i oplæringscenteret.

"Jeg har oplevet en del, at jeg har ansøgt et sted, og så har jeg bare ikke fået noget svar. Jeg vil hellere have et nej end ikke at få noget svar. De må gerne reagere på, at man har ansøgt hos dem. Så får man måske også en forklaring på, hvorfor man ikke kan få en læreplads. Når man aldrig får svar, får man ikke ligefrem lyst til at søge videre"

- Lærling i skoleoplæring

Lærlingernes forbedringsforslag til virksomheder og skoler

#3

Virksomhedernes hjemmesider skal være opdaterede og med mere fyldestgørende beskrivelser

Flere af lærlingene fortæller om, at når de tilgår internetsiden 'lærepladsen.dk' eller lignende hjemmesider, fører hjemmesiderne dem videre til den konkrete virksomheds egen hjemmeside. Det er dog langt fra alle virksomhedernes hjemmesider, som lærlingene vurderer som værende lige informerende. Lærlingene påpeger, at de mangler en beskrivelse af, hvad virksomheden konkret arbejder med, samt hvad de ønsker og forventer af en kommende lærling.

"Hvis de ønsker lærlinge, skal de have en ordentlig hjemmeside, der kommunikerer, hvad de ønsker, og hvad deres forretning og opgaver går ud på."

- Lærling i skoleoplæring

#4

Hvis virksomheder har mulighed for at hjælpe unge lærlinge med bolig, vil det kunne gøre dem mere geografisk mobile

Nogle af interviewede særligt yngre lærlinge i skoleoplæring påpeger, at en af de største barrierer for at flytte efter en læreplads er, at de ikke har råd til at betale depositum i et nyt lejemål. Hvis virksomhederne på den ene eller anden måde kunne være behjælpelig med lærlingens boligsituation, ville det gøre de yngre lærlinge endnu mere geografisk mobile.

"Hvis virksomheder kunne hjælpe med at finde bolig til os lærlinge, så ville jeg i dén grad kunne blive motiveret til at søge længere væk. Jeg har snakket med en i Norge, hvor han er i lære hos en virksomhed, hvor de tilbyder bolig og det er han rigtig glad for."

- Lærling i skoleoplæring

Lærlingernes forbedringsforslag til virksomheder og skoler

#5

Bedre oplysning til virksomhederne om, hvad det betyder for dem økonomisk at ansætte lærlinge

Flere af de interviewede lærlinge i skoleoplæring oplever, at virksomhederne er usikre på, hvad det indebærer og betyder for dem økonomisk at ansætte lærlinge. Lærlingerne opfordrer til, at der laves en mere dybdegående beskrivelse heraf på eksempelvis lærepladsen.dk eller på skolernes hjemmesider.

“Flere til lærlinge-samtale har fortalt, at virksomheden har været meget usikker på, hvad de egentlig får ud af at have en elev, og hvad det betyder for dem økonomisk. Enten skal skolen eller andre oplyse mere og sørge for det står samlet på én hjemmeside. Også til brug for eleven når virksomheden spørger ind til de økonomiske ting.”

- Lærling i skoleoplæring

#6

Skolerne kan med fordel fortsætte med at facilitere arrangementer så som “virksomhedernes dag”

Flere af lærlingene i skoleoplæring fortæller i de kvalitative interviews, at deres skole afholder arrangementer, hvor lærlinge møder repræsentanter for virksomheder, som søger lærlinge. Lærlingerne taler meget varmt om disse arrangementer med henvisning til, at de får kendskab til hvilke virksomheder, man kan søge læreplads i samt hvilke arbejdsopgaver, de kan blive stillet som lærlinge. Flere af de mere introverte lærlinge oplever desuden, at et arrangement på skolen er et trygt rum, at tage kontakt til virksomhedsrepræsentanten i. Samtidig kan arrangementerne være en anledning til, at virksomhedsrepræsentanterne præsenteres for oplæringsmålene og får dybere indsigt i, hvilket ansvar der følger med, når de ansætter lærlinge.

m¹b